

momentuma. Krisztusban az eszmék örökkévalóságát festette, a ki szelidséget, a magasztos hirtetvényt, meg nem értő kora rámondja az ítéletet: «feszítsd meg». Elítéli és fölfeszíti. Ez a két nagy kép tárgya, a szenvedés és vértanúság, melyhez mindnyájunk lelkeben és szívében, a kik az ő szemében élünk egy későbbi korban, ott van a tudat, hogy ez a szenvedés és ez a halál a megdicsőülés. Munkácsy mindkét festménye vallásos és történelmi. Vallásos eszme és az emberi szellem átalakulása van benne kifejezve.

Krisztust féltelen tömeg veszi körül, a mint a bírái elé huzolják. Szendvények viharzanak körülötte. A tömeg gyűlöletében osztoznak a bírák is, kik ott ülnek Pilátus körül, s az egyik épen a vádat terjeszt elő. A római helytartó, Pilátus, megdöbbenve ül ítélőszékén. Ő más nemzet, más eszmék szülője. Haboz, de erőtlén a fanatikus gyűlölettel szemközt. Látja maga előtt Krisztust, nemesen, méltóságosan, és látja a felizgatott tömeget, mely vért kíván, s a bírákat, kik igazságot követelnek.

A festmény rendkívüli gazdagsága és a szenvedélyek liktétele mellett is Krisztus alakja adja meg a képek valódi jelentőségét, hatását, s az alkotás fényét. Krisztus alakja hatalmasabb a lázadó tömegnél, a gyűlölettel telt bíráknál. A sötét képből mintegy tűndökölve emelkedik ki fehér ruhájában. A hagyományos díszkor nem övezi fejét, de arczáról sugárzik a méltóság, a nyugalom, a fenséges elszántság. Kezeit megkötötték, mögötte fegyveres őrs áll, körülte ordító tömeg, azonban vele oly bírák, kikben nincs irgalom, s legfőbb bírája nem meri ráemlíni szemét. Ő uralkodik itt. Tekintete nyugodtan mondja: «ítéljétek».

E mesteri alakot mutatjuk be ezúttal, az után a rézkarc után, melyet Munkácsy művésze, Sedelmeyer készített a híres festményről. A másolat a Szana Tamás által szerkesztett és Révai-testvérek által kiadott «Magyar művészek» című díszes vállalatban jelent meg. «Krisztus Pilátus előtt» fényképben is eléggé el van terjedve, de egyes alakjainak pontos megismertésével örömet foglalkozik az illusztráló művészet, s Krisztusnak ily nagyobb alakú bemutatását az is indokolja, hogy a modern festészet legjelesebb Krisztus-képének van elismerve.

ÁLDÁSOK.

Irta GYÖRNY VILMOS.

I.

A vallás égi balzsam; boldog, ki bírja azt. Ez ad erőt, nyugalmat, bölcseséget, vigaszt; Nincs e mulo világban olyan nagy szenvedés, melyre e balzsam által ne jönne enyhülés.

A rémes éjszakától a gyermek úgy remeg! Nem merne csak egy lépést egyedül tenni meg. De ha atyja keblére hajthatja kis fejét, Korozze ám homályt, — az éj lehet setét!

Setét éjhez hasonló az élet gyakran itt; Mi ment, mi ad erőt, mi biztat, bátorít? Hajtsd mennyei Atyádnak keblére fejedet, Az éj talán setét, de féltelmes nem lehet.

II.

Ne féld a bajt, ne féld a vészt, Mit a hullám, mely küzdeni kész? Ám zúgjon a szélvész, mit árt? Leküzdöd biztosan az árt. Csak a kormányról legyen ép s töretlen, Vezetni sájkádat vész és hab ellen; S legyen bár roncsolt a hajó, Nincs veszve, míg kormány a jó! De hogyha már ez megtörtött, Játék vagy a habok fölött: Kényvere hajt a lenge szél, A legkisebb hab kész veszély, És a legelső fergeteg

Bizonyos veszed' hozza meg!
... Élethajdó számára, hidd,
Legbiztosabb kormány a hit.
A míg ez ép, nincsen veszély,
De veszzen ez, — te is veszél!

AZ ERDÉLYI SÁTOROS CZIGÁNYOK KERESZTELÉSI ÉS TEMETKEZÉSI SZOKÁSAI.

(Vége.)

Az ismertett szokások némelyike arra indít minket, hogy felvessük azt a kérdést, milyen hit-beli fogalmak van a cigányoknak a lélek halhatatlanságáról?

Volta irók, kik kereken tagadták, hogy a cigányok közt léteznek a halhatatlanság valamely eszméje; az állították, hogy a cigányok teljesen minden nélkül szükkölködő falkák, de nem gondolták meg, hogy hit nélkül lehetnek ugyan egyének, de nem lehet nép, ha még olyan vad is. A cigányok nézete szerint az ember évezredek előtt örökké élt; földi halhatatlanság volt ez, melyet az ember egy nő engedtelensége folytán veszített el. Ez a mythos a bűnbeesés egy nemét ismeri; ezt a bibliai kifejezést azonban csak anynyiban lehet hasonló pogány mondákra használni, a mennyiben a természeti népek nem ismernek tulajdonképeni bűnbeesést, hanem csak eredendő balesetet; azaz nem az isteni törvény öntudatos megszegése következtében, hanem valamely véletlen esemény folytán következett be az emberi nem szerencsétlensége, a szükségképeni halál.

A cigányok képzelete szerint a túlvilági halhatatlanság hasonló a földi élethez. A más világba, a holtak országába a lélek csak akkor jut, ha minden hús lerohadt a hulla csontjairól. Régi időkben az elhalt rokonai gyorsíthaták némileg a felbomlást, főleg, a mint láttuk, anynyiban, hogy bizonyos idő leteltével kiásván a hulla fejét, más helyen temették el ismét. E helyen meg kell említenem, hogy a múlt századokban Európa több országában s hazánkban is kannibalizmussal gyanúsították a cigányokat és ennek alapján szörnyen irtották őket. Ugyanis azzal védődtek, hogy emberhúst esznek; így pl. hazánkban, Kemence, Bát és Czab községekben 1782. augusztus havában ez alaptalan gyanu folytán több mind 200 cigányt öltek meg. Alkalmat a cigányok ellen emelt e szörnyű vádra véleményem szerint a fent említett szokás adott; ugyanis talán több ízben rajtakapták őket, a mint meghalt rokonai csontjait ki-, és ismét elásták.

Tehát csak miután teste egészen elrohadt, költözhetik a lélek a holtak igazi országába, hol a földi, azaz élő ember képmása marad. A görbe ember ott is görbe, a vak ott is vaknak marad, a sánta pedig sántának. Míg a lelkek ez útra kelhetnek, három külön csoportban maradnak egymástól elkülönítve; a vízbe fultak lelkei a vízi szellemek fazekakba zárják, hol addig maradnak, míg a test elrohadt; a meggyilkoltak lelkei vad állatokba bujnak, honnan csak évszázadok múlva kerülnek a holtak országába; a természetes halállal kimultak pedig a földön barangolva visszavisszatérnek testükbe, míg ez végkép elenyészik és csak ekkor szállnak a holtak honába. Hogy a léleknek a testbe való visszatérését megkönnyebbítsék, a hulla arczára kendőt borítanak, úgy hogy azon épen a szájnál fölött egy lyuk legyen, a melyen aztán kénye-keve szerint ki és be szállingolhat a lélek, a mely különben ez állapotban öntudat nélkül való, — «mintha részeg volna» (sár mátyi) — mondá nekem egy cigány.

A halál igazi országába való utazás azonban nagyon bajos, borzalmas és rémületes. A léleknek hét hegy előtt kell elvonulnia, melyek küzdenek egymással, később egy kigyó állja el az utat, aztán 12 sivatagon kell átvándorolnia, a hol jég-heideg szél fú, a mely késéket metszi a bőrt. E

szél ellen védelmezheti a lelket az a tűz, a melylyel elégetik az elhalt ruháit és egyéb holmiját; ezeket — mint Liebhich írja — régebben csak hónapok múlva szokták elégetni, mai nap pedig, írja Schwicker, mindjárt az eltemetés után. Az említett felfogás és szokások illusztrációjánál ide iktatom az erdélyi sátoros cigányoknak egy jellemző meséjét. Az eddig kiadatlan mese majdnem szó szerinti fordítása a következő:

«Egyszer volt egy szegény cigány legény, a kinek egy hét alatt meghalt édes anyja, édes apja és kedves szeretője is. Nagy búsan eltemette, de halottai tort nem tarthatott, mert olyan szegény volt, hogy alig volt miből élnie egy napról a másikra. A temetésre egy héttel arra ébred egyszer egy éjjel a szegény legény, hogy valaki nagyon rázza a sátrát. Kérdi: «Ki az?» Hallja erre apja szavát: «Eltemettél s még tejet sem adtál!» Másnap éjjel ismét valaki rázza a sátrát; a legény felébred és kérdi: «Ki az?» Hallja erre anyja szavát: «Eltemettél s még tejet sem adtál!» Harmad nap éjjel ismét rázza valaki a sátrát; a legény felébred és ismét kérdi: «Ki az?» Hallja erre szeretője szavát: «Eltemettél és még tejet se adtál!» Most nagy bánat fogta el a szegény legény szívéét és kiment a sátor elé. Sötét volt az éj s ő nem láthatott semmit, de szeretője így szól hozzá: «Ha meg akarsz minket nyugasztalni, menj fel a havasra, ott találsz egy barlangot s a barlangban három tojást; azt vedd el, ha tudod és törd fel! de bajosan fogsz te oda bejutni!» Erre elült a holt legény.

Másnap korán reggel újra kelt a szegény fiu; a rengeteg havas közepén egy vén asszonnyal találkozott, ki nagy nehezen vitt, egy nagy zsákot a hátán. A fiu megszajnáta és megszólította: «Adja ide, majd elviszem én!» Az öreg asszony oda is adta a zsákot; a fiu vállára vetette és kérdezte az asszonyt, mi van a zsákban, hogy neki oly könnyűnek tetszik. «Halva születettek lelkei!» mondá az öreg asszony, «én szoktam ezeket a lelkeket felvinni a holtak lakásába». Alig hogy néhány lépést haladtak, egy barlang előtt állott meg az öreg asszony és így szól: «Itt vagunk!» — «Hogyan?» kérdé a legény, «olyan hamar?» — «Neked hamarok látszik», mondá erre az öreg anyóka, «pedig már kilencz éve, hogy hordod a zsákot!» Erre megjött a fiu; a vén asszony pedig folytató: «Gyorsan halad az idő a halottak országában; és mi pedig barátom itt vagyunk, s ha nem is ép egészen benne, mégis már átértük a határát. Tudom, hogy mi szándékból jöttél ide. Adok neked egy darab húst, egy kanecso tejet, egy kulcsot és egy kötelet; ezeket indulj útnak, majd eléred a barlangot, a hová menni szándékozol.» Erre az anyóka egy kis tarisznyát adott neki, elvette tőle a zsákot és eltűnt.

A legény folytatta útját és csakhamar egy sötét barlang szájához ért. Belépett s alig haladt néhány lépésnyire, egyszerre nagy világosság támadt és ő egy nagy házat látott maga előtt. Benyitott a kapun, de kilencz fehér kutya támadt rá nagy mérgesen. Kivette tarisznyájából a húst és oda dobta nekik. Tovább ment és egy kútnál látott egy asszonyt, a ki hajóra kötött vedrrel merítette a vizet. Ennek oda dobta a kötelet, hogy arra kösse a vedret és megkérdezte tőle, hogy minek meríti a sok vizet. «Azoknak a holtaknak», felelé az asszony, «kiket mosdatlanul temettek el rokonai.» Erre tovább ment a fiu és a kulcsal megnyitotta a ház ajtaját s belépett a szobába, hol három tojást talált. Feltörte az egyiket. Egyszerre kód borította a szobát és élbe lépett atyja, mondván: «Jaj, de éhes és szomjas vagyok!» — «Menjünk az udvarra; ott hagytam az ajtó előtt egy kanecso tejet.» — «Köszönöm», válaszolt atyja, «most már késő! de legalább nyugtom lesz immár és most bemehetek a halottak országának belsejébe!» S e szavakkal eltűnt. A fiu most feltörte a második tojást és anyja lépett élébe, ő is azt mondta: «Jaj, de éhes és szomjas vagyok!» — «Menjünk az udvarra», mondá a fiu, «ott áll az ajtó előtt egy kanecso tejjel.» — «Köszönöm!» válaszolt az anyja, «most már késő; de legalább nyugtom lesz immár és most bemehetek a halottak országának belsejébe!» S e szavakkal eltűnt.

Ekkor a kezébe vette a fiu a harmadik tojást, kiment vele az udvarra és ott törte fel a kanecso mellett. Most megjelent szeretője, mondván: «Jaj, de éhes és szomjas vagyok.» — «Itt a tejedem!» mondá a legény és oda nyujtá a kanecso. A leány ivott a tejből és olyan szép lett,

mint a nap legszebb leánya! Mikor kiitta a tejet, így szól: «Édesem, kiszabadítottál engem a halálból, most visszatérek veled az életbe és a tied leszek!»

És csakugyan visszatértek a szörnyű havasokról, a honnan a holtak országába vezet az út, és aztán nyugodalmasan, békességben éltek egymással, míg egyszer nekik is végkép a holtakhoz kellett költözniök.....»

A kisértekekben való hit ősrégi, a cigányoknak sem kezdődött egy későbbi történelmi korszakban, az elfajulás idejében; e hit mindenütt található, minden természeti népnél, az emberi viszonyok legkezdetelegesebb fokán, és fentartotta magát későbbi állapotokban is, mert az embernek erkölcsiileg teljesen még meg nem állapodott kedélyében gyökerezik. E tekintetben itt nem a halhatatlanságképzetéről van szó, amely egyáltalán létezését tulajdonít a léleknek a halál után. A cigányoknak a meghaltak annyiban jönnek tekintetbe, a mennyiben mint másvilági szellemek mintegy isteni hatást gyakorolnak az élők sorsára, használnak vagy ártnak nekik. A halottak tiszteléként ez a neme sok népnél divott és divik. A cigányok pl. azt hiszik, hogy azok a halottak, a kik a földben nem találnak nyugalmat, különösen Szentiván éjjelen látogatják meg az őveiket. Azért is bárhoz sátoroznak a cigányok ez időtájt, nyulat kötnek a legközelebbi vizen át, hogy a szellemek átkelhessenek rajta; mert ősrégi hit szerint — a mely Bengáliában, Birma határán, a chittangong Tipperahknál, a cigányoknak valószínűleg legközelebbi rokonainál is fentartotta magát — a víz határt képez élet és halál között, a víz feloldja a varázst és elűzi a szellemeket.

Ha Szentiván napja éjjelen valakinek álmában megjelenik a halott, az annak a jele, hogy nincs nyugta s ez esetben azzal lehet megnyugasztalni, ha a templom ereszeről csorgó vizet gyűjtenek és azzal hét napon keresztül naponként kétszer megöntözik az illető sírját. Néha egészen kicsinyes okból nem találnak a halottak sírjukban nyugalmat, pl. ha nem égették el életükben a levágott körmüket és hajukat (v. ő. a zsidó felfogást), a melyeket aztán haláluk után kell összeszedniök, hogy megnyughassanak. Ez éjjelen egy edényben tejet is szoktak a sátor elé tenni, hogy a földi útjokban kifáradt halottak elköthessék. Az ind temetkezési szertartásokhoz tartozik, hogy a meghalt rokonai cserép edényben tejet és vizet állítanak a szabadba, mondván: «Meghalt, itt furdójjél és ígygy!»¹

A sátoros cigányoknak a halhatatlanságról való fogalmai maiglan is igen kezdetlegesek. Szerintök e világi élet állapotai folytatódhatnak a másvilágban is. Ezért tesznek tejet és vizet a halottak elé, ezért tettek hajdan ételmenüket sírjukra. A meghaltak tartózkodási helye is alig változik, tulajdonképen nem is másvilág az; mert minden törzs a maga vidékén, vándorlételén, képzeli a meghaltaknak ezt a lakóhelyét a hol virul, árnyas ligetekben, szép asszonyokban és pompás ételekben gyönyörködnek (v. ő. Mahomed paradicsomát); így az erdélyi cigányok hite szerint halottjai lelkei a Kárpátok déli lejtőin, a hegyek megközelíthetetlen hasadékaiban lappanganak napon által mint daemónok; éjjelenként pedig leszállanak a boldog völgyekbe, mulatni, «élni», a hogy nekem egy cigány mondá. Így tehát a haláluk után is csak azt mivelik, mit e világi életükben; a régi szenvedély uralkodik ott is; az asszonyok azonban ott nem szülnék, hisz lelkek.

A meghaltak élete teljesen az élőkéhoz van kötve; mint szellemek és kisértekek jelennek meg az élőknek, s általán vágyódást mutatnak

¹ Czigány mesékben a «reghajnal és esthajnal» a napkirály leányai. A reghajnal a szebbik.

² Lewin, Hill Tracts of Chittagong 84 lap.

³ Zeitschr. d. d. morgenl. Gesellsch. VII, 541.

az élet iránt, irigylük az élöket és gyakran ép ez okból rémitik és zaklatják őket. Abban a felfogásban, hogy a szellemek a meghaltak lelkeiből lesznek, nyilatkozik a cigányoknak utolsó nyoma az anthropomorfikus alpnézetenek, a mely náluk hajdanta teljes virágában állhatott.

A halhatatlansági hit erkölcsi felfogásáról, a halál utáni életben való igazságszolgáltatásról nincs szó a cigányoknak. A vallási érzelm sejtí ugyan, hogy a lélek egy magasabb rendű másvilágba is tartozik, de a halál féltelme, az élethez való ragaszkodás elhomályosítja e sejtelmet.

Dr. WLISLOCKI HENRIK.

A SZÓRAKOZOTTSÁG STATISZTIKÁJA.

Ki nem volt életében szerelmes, és ki nem volt életében szórakozott? Ez a két gyalogság (!) olyan, a melyet egy halandó is alig kerülhet el. De nem az a szándékom ezuttal, hogy ez állapotok lélektani taglalásába bocsátkozzam, hanem megkísértem statisztikai alapokra fektetni a szórakozottságot és bemutatni nem csak úgy, a mint otthon elszózza a levest, pomádét kenet vaj helyett a kenyérrre, és kiönteti a mosdóvízzel a szappant, vagy gyűrűt, hanem mint társadalmi tényezőt, mely a hatóságok beavatkozását is felhívja.

A szórakozottságnak kétségkívül netovábbja az az adoma, hogy valaki levéllel kezében megy le a levélgyűjtő szekrényhez, s annyira megfélekedezik magáról, hogy tévedésből magát dobjá bele a levél helyett. De ha az efféle nem is történik meg szó szerint, kissé enyhébb alakban mégis sok bajt okoz a postának a közönség szórakozottsága. Minden évben találnak bizonyos mennyiségű felvált levélbelyeget a gyűjtő-szekrényekben, melyek a hiányos leragasztás miatt hullanak le, valamint a kulcsok, gyűrűk, pecsétymok, pénzdarabok, s más ilyen apróságok sem ismeretlenek az emberi feledékenység eme közös gyűjtő reservoárjaiban. Akármennyit is szídják minálunk a postát időnként a hanyag és rendetlen kezelésért, azt el kell ismerni, hogy néha jobb ügyre méltó buzgalmat fejt ki, hiányos czimzésű levelek, csomagok stb. kézhöz juttatásában. Csak az méltányolhatja ezt eléggé, a kinek tudomása van róla, hogy évente hány szabály-ellenes küldemény fordul meg a postán, s hány retournirozatik «czimzett ismeretlen» megjegyzéssel. Sok esetben még czim sincs írva a borítékra, hanem csak ennyi: «Adassék ez a levél édes szülőapámnak tulajdon kezébe, Füzes-Peczéren», vagy más esetben a czim csak megvolna, hanem a rendeltetési hely hiányzik, s így tovább. Hát még az értékes küldemények száma, melyek ajánlat nélkül, nyitva, lazán kötözve vagy pecsételetlenül adatnak fel!

Vegyük csak a világszerte legjobban szervezett posták egyikét, a londonit, melyről épen érdekes kimutatás fekszik előttem. Kiténik ebből, hogy a londoni postászekrényekben hullva talált bélyegek száma három egymásra következő évben 60—61 és 65 ezerre ment. Retournirozva egyik évben 4, a másikban 5 millió levél lett. Találtak aranyórátlánczot Amerikába küldve minden czim nélkül, vagy pecsételetlenül sátkötözetlenül, s több mint 80,000 levelet bontottak fel egy közelebbi évben homályos czimzésük miatt, melyekben kivétel nélkül értékes tárgyakat találtak. Egy alkalommal egy egészen nyitott levél 2000 frt értékű utalványt 5000 frt értékű bankjegyet tartalmazott. Más évben mindössze 18,000 czimzések nélkül föladott levelet számítottak össze, s ezek közt közel 500 foglalt magában összesen 130,000 frt értékre menő értékpapirokat.

Még meglepőbb esetekről is adhatnak számot a londoni posta krónikái. Panaszt emeltek, hogy egy egyszerű levélből bélyegeket loptak el, s a tolvajlással egy alantas hivatalnokot vádoltak. A megejtett nyomozásból kiderült, hogy a bélyegek a vádló zsebében maradtak és azokat be sem tette a levélbe. Egy ajánlott levél pedig 40,000 frt értékű török kötvényeket tartalmazott egy londoni czezhégen intézte s a felmutatónak fizetendő szelvényekkel. A levelet rosszul irányították s idegen helyen adták át, hol értéktelen sorsjegyeknek nézték, s a gyermekeknek adták játékszerül.

Az emberi szórakozottságnak egy más nagy szintere a vasuti közlekedés. Valaki végig akar dőlni a kupé pamlagán, levezi kalapját a utazó sipkát híz fejére, aztán a kalapot ott feleli. Va-

laki könyvet vesz kezébe, előkeresi papírvágó kését, maga mellé helyezi s ott hagyja. Valaki cigarettát sodor, a vonat megérkezik, az utasok rohannak kifelé s a dohány-szelencze ott marad. De hány meg hány esete van még a szórakozottság áldozatának az utazás láza közben. Felső kabát, láteső, karmantyú, kalap, bot, esernyő, női shawl, keztyű, zsebkendő, tárcza, könyv, pipa, szemüveg, mind veszélyben forognak. Jól szervezett vasutaknál a vonat megérkezésénél egy portás mindig sorra vizsgálja a kocsikat s magával viszi az ott feledett tárgyakat egy külön helyiségbe. Ha bármely jébből ki lehet deríteni a tulajdonos nevét, rövid idő múlva az elvesztett tárgy visszaadatik neki, ellenkező esetben raktárba helyezik s három hónapi fenntartás után elárverezik más oly teher-póstküldeményekkel együtt, melyek adresszát lehetetlen leolvasni vagy időközben lehullottak a csomagról, s melyeknek értéke esetleg nem áll arányban a szállítási díjjal.

A kit az emberi élet furcsaságai érdekelnék, s pedig kit ne érdekelnék? — elég érdekes és sajtóságos látványt fog találni az ily időleges árvérésekben, a minőt legutóbb az osztrák állampálya-társaság tartott podgyászrakodó helyiségében. A jövedelem a fővárosi szegényház javára fordították s ez intézetnek egy megbízottja, valamint a rendőrkapitány is jelen van az árverésen. A mállak elhelyezésére szolgáló hosszú pad mögött étkelen zsvai és tolongás két csoportosulnak az árverelő, nagyböfára a fővárosnak ama kapzsi és nyereszkező osztályából, mely a Terézváros ghetójában van otthon; de itt-ott elegánsabb uracsi alakok is, kik itt olesón remélnék jutni szükségleteikhez, vállalkozó hordárok, kik rendesen valamely sub osa alatti egyéniséget képviselnek, a ki által személyesen venni részt a hűhóban, sőt hajlott kora, zsuori vén dárnak s kaczkias csinos menyecske is, egy kissé fölényes mosolylyal, de azért rejtett figyelemmel kísérve az egymást túllizitálók ajánlatait.

Sorra bontja föl egy szolga a kirakott ládák tartalmát, melyek részint eredeti egymáshoz tartozásuk, részint pedig későbbi rendezés alapján vannak csoportosítva. Leírok egynehányat közülök, mert meg vagyok győződve, hogy a legtermékenyebb fantázia sem hozhatná őket ugy össze, mint az élet humora. Kendő, gyermekcipő, rongyos nadrágok, kráglük, zsakok, bördők, pacosnek, üres üvegek, levélpapírosok; majd lámpa, poroló seprő, kosarak, kalapok, pisztoly, órafedel, napernyő és bélyegző vas. Egy tuczt ócska czilinder hangos röhögés fogad. Hamar ráverik az első ajánlóra, a ki menten kiveszi bellését, lerántja szalagját s az egykor dicsőségesen ragyogó nemezt mosogató rongynak gyúri össze kezében, s hegyibe ül.

Most egy sereg piros női cipőre kerül a sor. Kissé kaczer látvány ily helyen. S hogy a mogorra gseftelők sem épen érzéketlenek a humor iránt, «bizonyítja egy hák a népből», a mely látokra rázúdítja a pápai theologusok híres kórusát, hogy: «Csicsóné galambom.» Szó, a mi szó, az ember méltán kíváncsi rá, hogy miféle pajkos véletlen tréfája lephette meg a vasutigazgatóságot ilyen ajándékokkal. Egy inkognitó utazó gonosztevőről fölthette az ember, hogy bűnjelét szándékosan a kupéban hagyja, de egy csinos nőcske cipőit, melyek azonfelül egészen formás kis lábakról tanuskodnak!.....

«Nyolcz darab napernyő, három karmantyú, négy kendő, két bördő, egy kézi kosár — kilenczvennégy krajczár, ki ad többet érte?» A kikáltott tárgyak kézről-kezere vándorolnak, műértő kezekkel fejtik ki a bellést, vizsgálják egy-egy fakult kopást s eleinte alig győzi füllel a kikáltó az itt is, ott is felhangzó ajánlatokat: «Kilenczvenöt... egy forint... tíz... husz... harmincz — meglehetősen progressív grádusokban. Mert kezdetben csupa kerek numerusok járvák; csak később fogy ki a szusz annyira, hogy már a krajczárokon is alkusznak s egy-egy ravasz számító szinte-bevárja a harmadszori leütést, mielőtt még egy utolsó krajczárt kiiz-zadna.

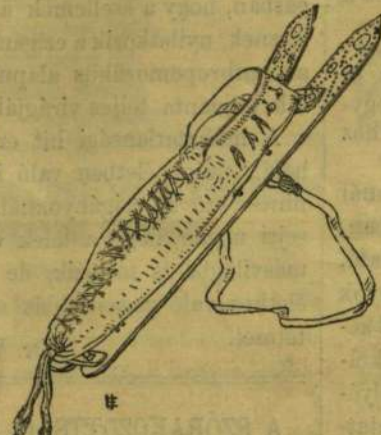
Egy-egy női hang halkán, félénken rebben el. Körülnézünk: csinos, szemrevaló, jobb körökre valló hölgyecske lapul meg szégyenkezve a korlát mögött, s mi tagadás? kissé feszélyezve érzi magát a kíváncsi tekintetek előtt. Madách Évája jut eszembe. Jóságos én! Tehát csakugyan igaz az, hogy a nő mindenütt velünk van — a paradicsomtól a — licitációig? És nem ráveretik-e

Ráolvasás beteg gyermekre.

Bella-bella-indiánok bölcsője.

Komanese-indiánok bölcsője.

Felserdült indián fizekő, hátán halat czipelve.

Ferdefejű csecsemő bölcsője.

Ferdefejű csecsemő.

Gyermekkosár.

Függő bölcső.

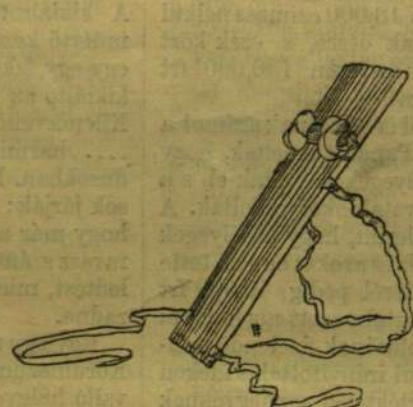
Vesszőfonatú bölcsőpólya.

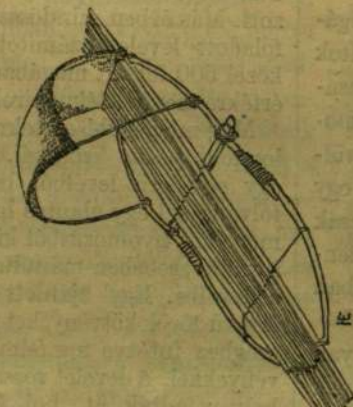
Sioux-indián főnök családja körében.

Indián anya és gyermeke.

Gyermekpólya szijazattal.

Nyári pólya ernyővel ellátva.

Sioux-csecsemők póláikban, a fára aggatva

A SIOUX-INDIÁNOK ÉLETÉBŐL.

A DUNAPART. — BRUCK LAJOS FESTMÉNYE-UTÁN. A «Magyar művészek» című vállalatból.

csupa juxból is az átkozottak mind a hat darab kopott napernyőt? Sebaj. Kissé elfogódottan elkezd számolni, melyiket hova szánta. «Ez jó lesz a cselédemnek» — mondja affektált ajkbiggyeszéssel — «nini! ezt megamamának küldöm Munkácsra.» S az árverés tovább foly: cseng az ezüst-pénz a rögtönzött asztalon, kikelt arczok magyaráznak, kapacizálnak s a távolban elenyészőleg hangzik fel még egyszer az előbbi ismert modo-

ros hanghordozás, mintegy a közelállókhöz intézve: «Igen igen, a mamának küldöm — Ballassa-Gyarmatra.» De a mi a legcsodálatosabb, az, hogy hogyan kerülnek az elvesztett tárgyak közé olyanok is, mint például csemettyű, madárkalitka, székek, babajátékok, kéziratok, mérő edények, stb. A nélkül, hogy a gyöngébb nemet nagyobb szórakozottsággal kellene vádolnunk, azt is konstatál-

hatjuk, hogy az elvesztett tárgyak túlnyomóan nagyobb része nők által hagyatott hátra, holott tudvalevő, hogy általában nagyobb a férfutazók száma, mint a nőké. Az igaz, hogy ezek nem mutatnak oly határozott hajlandóságot a nagy készütséggel való utazásra, mint amazok. Az «omnia mecum porto» elve határozottan női elv. V. S.

DELIANNISZ, A VOLT GÖRÖG KORMÁNYELNÖK OTTHON: A MINISZTER FOGAD.

SÁNDOR MÁTYÁS

VERNE GYULA REGÉNYE.

FRANCIÁBÓL FORDÍTOTTA HUSZÁR IMRE

Egyedül jogositott magyar kiadás. **NEGVEDIK RÉSZ.** Negyvennegyedik folytatás.

I. A ceutai kormányzás.

Antekirt orvos nem túlzott. Ma már általános elismertetik tény gyanánt az akarat helyettesítésének lehetősége a hypnotizáltknál. Charcot, Brown-Séquard, Azaru, Ricket, Dumontpalier, Mandley, Bernheim, Hack, Tuke, Rieger és annyi más tudós művei, megfigyelései és kísérletei e tekintetben eloszlatják minden kétséget. Az orvosnak keleten tett utazásai alatt alkalma volt tanulmányozni a legérdekesebb eseteket és a fiziológia ezen ágát nagymennyiségű új megfigyelésekkel gazdagítani. Ő maga is nagy suggestív hatalommal bírt, a melyet számos esetben gyakorolt Kis-Ázsiában, s e hatalomra számolt, mint legjelentékenyebb tényezőre Carpena kezekeztetésében, miután a véletlen úgy akarta, hogy a spanyol fegyenc e befolyás iránt fogékony legyen.

De habár az orvos ezentúl bizvást rendelkezhetett Carpenával, és akaratát a magáéval helyettesíthetvé kényszeríthette, hogy bármikor a tetszése szerint cselekedjék, mégis okvetlenül szükséges volt, hogy a fegyenc szabadon mozoghasson, mikor a pillanat elérkezik, hogy ezt vagy amazt cselekedje. Ehhez nélkülözhetlen volt a kormányzó engedélye, de az orvos remélte, hogy ezt az engedélyt ki fogja eszközölni Guyarre ezredestől és hogy sikerülni fog megszöktenie Carpenát.

Tíz perc múlva a kocsi a nagy kaszárnyákhoz érkezett, a melyek csaknem a spanyol birtok határán emelkednek és végre megállt a kormányzó palotája előtt.

Guyarre ezredes már értesítve volt Antekirt orvos megérkezéséről Ceutában. Ez a híres egyéniség, tehetsége és mesés gazdagsága hírnevének következtében csaknem olyan volt, mint egy inkognitó utazó fejedeleme. A kormányzó a lehető legnagyobb szívélyességgel is fogadta őt, valamint Báthory Pétert is. Mindenekelőtt teljesen rendelkezésükre bocsátá magát, a mennyiben meg akarnák tekinteni a bekeletést, «ezt a parányi spanyol földet», a mely oly szerencsésen van kikerekítve a marokkói területből.

— Kőszönettel fogadjuk, kormányzó ur, — felelé az orvos spanyolul, a mely nyelvet Péter is nem csak értette, de ép oly folyékonyan beszélt is, mint ő maga, — de nem tudom, vajjon lesz-e időnk szíveségét felhasználni.

— Oh! orvos ur, a gyarmat nem nagy terjedelmű, — viszonzá az ezredes. — Fél nap alatt meg lehet nézni mindent. De nem szándékozik ön néhány napig köztünk időzni?

— Csak alig négy vagy öt óráig, — mondá az orvos. — Még ma este át kell mennem Gibraltárba, a hol holnap reggel várnak.

— Elutazni még ma este! — Kialtá a kormányzó. — Ah! ez lehetetlen. Biztosítottam önt orvos ur, hogy a mi katonai gyarmatunk érdemes a megtekintésre. Ön kétségkívül sokat látott, sokat tapasztalt utazásaiában, híreje el, hogy Ceuta már csak fegyencrendszerénél fogva is méltán magára vonja a tudósok és a nemzetgazdák figyelmét.

Természetesen, némi hiúság is vegyült a magasztalásokba, a melyekkel az ezredes a gyarmatot elhalmozta. Azonban épen nem túlzott, mert a ceutai fegyház adminisztrátori rendszerét, a mely ugyanazonos a sevillai fegyházzal, a legjobbak egyikének tartják az egész ó- és új-világban, úgy az elítéltek anyagi állapotát, mint erkölcsi javulása tekintetében. A kormányzó tehát minden áron óhajtott volna, hogy oly kihaló egyéniség, mint Antekirt orvos, halaszssa el az elutazását és tisztelje meg látogatásával a fegyházat.

Valóban lehetetlen elhalasztanom az utazást, kormányzó ur; de ma az öné vagyok és ha tetszik...

— Már négy óra, — viszonzá Guyarre ezredes, — és nagyon kevés időnk marad...

— Valóban, — mondá az orvos, — és ezt annyival inkább sajnálom, mert ha ön óhajtaná nekem megmutatni a gyarmatát, én is óhajtanám önk megmutatni a gyarmatát.

— De nem halaszthatná el egy nappal a gibraltári utat, orvos ur?

— Minden bizonnyal megtenném, ezredes ur, ha, a mint már szerencsém volt említeni, egy holnap reggelre kitűzött találkozás nem kényszerítene elindulnom már ma este.

— Ez valóban sajnálatos, — felelé a kormányzó, — és soha se fogok megvizsgáztatódni a miatt, hogy nem sikerült önt tovább itt tartóztatnom. De vigyázzon. Az ön hajója erődeim ágyúinak lőtávólában horgonyoz és csak tölem függ, hogy összelövessen-e vagy ne.

Hát a megtorlás, kormányzó ur? — viszonzá az orvos nevetve. — Háborudal akar ön keveredni a hatalmas antekirtai birodalommal? — Tudom, hogy ez veszélyes kockázatás volna, — felelé a kormányzó, hasonló tréfás hangon. — De mit nem kockáztatna az ember, hogy az ön társaságát huszonnégy órával tovább élvezhesse?

Péter a nélkül, hogy e társalgásban részt vett volna, azt kérdezte magától, vajjon az orvos közeledt-e vagy sem a cél felé, a melyet el akart érni. Az az elhatározás, hogy még ma este Ceutát elhagyja, kissé meglepte. Hogyan lehessen ilyen rövid idő alatt kombinálni a mellőzhetlen intézkedéseket Carpena megszökésének lehetővé tételére? A fegyenc pár óra múlva visszatérnek a fegyházba és be lesznek zárva éjjelre. Ily körülmények közt nagyon kétséges volt a spanyol fegyenc kiszabadulása.

De Péter megtértte, hogy az orvos egy előre megállapított terv szerint cselekszik, mikor meghallotta, hogy következőleg felelt a kormányzóknak:

— Valóban kormányzó ur, kétségbe vagyok esve, hogy e tekintetben nem tehetek eleget a kívánságának — legalább ma nem. De talán lehetséges volna segíteni a dolgon.

— Hogyan, orvos ur, hogyan?

— Miután holnap reggel Gibraltárban kell lennem, okvetlenül el kell utaznom ma este. De úgy hiszem, hogy nem fogok két vagy három nappal tovább időzni ezen az angol sziklán. Ma csütörtök van s a helyett, hogy utazásomat a Közép-tenger keleti részei felé folytatnám, semmi se volna könnyebb, mint vasárnap reggel megint visszatérnem Ceutába...

— Valóban semmi se volna könnyebb és egyáltalán lekötelezőbb irányomban, — viszonzá a kormányzó. — Kétségkívül a hiúság is beszél belőlem! De én istenem! Kiben nincs egy szemernyi hiúság ezen a világon. E szerint, kedves orvos ur, annyiban maradjunk, vasárnap...

— Igen, de csak egy feltétel alatt.

— Elfogadom, a nélkül, hogy tudnám mi lesz.

— A feltétel csak annyiból áll, hogy ön, a hadsegédével együtt, a Ferrato fedelzetén fog reggelizni.

— Megígérem, orvos ur, megígérem, de szintén csak egy feltétel alatt.

— En is úgy teszek kormányzó ur, mint ön tett, bármily legyen is, elfogadom előre.

— Ön és Báthory ur vasárnap nálam fognak ebédelni.

— Igen szívesen. Ezzel tehát tisztában voltunk, olyformán, hogy a reggeli és az ebéd közt...

— Vissza fogok élni a hatalommal és kényeszeríteni fogom önöket, hogy megbámulják birodalmam összes nevezetességeit, — viszonzá a kormányzó, kezét szoritván az orvossal.

Báthory Péter szintén elfogadta a meghívást és meghajította magát Ceuta nagyon szíves és nagyon önelégült kormányzója előtt.

Az orvos bucsuzni készült, és Péter kiolvashatta a szeméből, hogy elérte a célját. De a kormányzó el akarta kisérni jóvendőbeli vendégeit a városig. Mind a három helyet foglaltak tehát a kocsiában és elindultak azon az egyetlen úton, a mely a kormányzó palotáját Ceutával összeköti.

A kormányzótól spanyol létere nem csodálhatjuk, hogy kapott az alkalmon megmutatni a kis gyarmat kisebb-nagyobb mértékben vitatható szépségeit, — hogy beszélt a katonai és polgári szempontból életleptetni szándékolt javításokról, — hogy a régi Abyla helyzetét legalább is egy sorba helyezte a tengerszoros tulsó oldalán fekvő Calpé helyzetével, hogy erősen vitatta, miszerint át lehetne alakítani egy második Gibraltárra, a mely nem kevésbé volna bevehető mint a britt sziklavár, — hogy tiltakozott mister Ford arcátlan nyilatkozata ellen, a mely így hangzik: «Ceutiának Angolország birtokába kell kerülnie, mert Spanyolország nem tudja mit

tegyen vele, sőt alig képes megvédelmezni,» — végre hogy nagyon ingerültnek látszott a szívós angolok ellen, a kik meg se tudják valahol vetni a lábukat a nélkül, hogy rögtön gyökeret ne verjenek.

— Igen, — kiáltá, — de mielőtt arra gondoltanék, hogy Ceutát a birtokukba kerítsék, jó volna, ha gondjuk lenne Gibraltár megoltalmazására. Van ott egy hegy, a melyet a spanyolok a fejükre dönthetnek!

Az orvos nem kérdezte ugyan, hogyan tudnának a spanyolok előidézni ilyen geológiai megváltoztatást, de nem is akarta kétségbe vonni ezt az állítást, a melyet a kormányzó egy hidalgó egész lelkesedésével kockáztatott. Ezenfelül a kocsi megállapodása félbeszakította a társalgást. A kocsi kénytelen volt megállítani a lovait, mert mintegy ötven fegyenc összecsoportosulása eltorlaszolta az utat.

A kormányzó intett az egyik felügyelőnek, hogy jöjjen a kocsihoz. A felügyelő azonnal teljesítte a parancsot, katonás léptekkel oda közeledett, kezét a sapkája ernyőjéhez emelte és katonásan várt.

A többiek valamennyien, örök és fegyenczek, sorba álltak az ut két oldalán.

— Mi baj? — kérde a kormányzó.

— Kegyelmes ur, — felelé az altiszt, — egy fegyenczet találunk az ut mellett fekvé. Úgy látszik, hogy csak alszik, de még se bírjuk felkeltetni.

— Mióta van ebben az állapotban?

— Körülbelül egy óra.

— Folyvást alszik?

— Folyvást, kegyelmes uram. Olyan érzéketlen, mintha meg volna halva. Megrázták, megszurkálták, sőt még pisztolyt is sütöttek el a füle mellett; nem érez semmit, nem hall semmit!

— Miért nem hívták a fegyházi orvost? — kérde a kormányzó.

— Elküldtem érte, kegyelmes uram, de nincs otthon és mig eljön, nem tudom mit tegyünk az azal az emberrel.

— Nos, hát vigyék a kórházba.

Az altiszt teljesíteni akarta a parancsot, de ekkor az orvos közbeszólt:

— Kormányzó ur, — mondá, — nem szíveskednék megengedni, hogy orvos létemre megnézzem ezt a makacs alvót? Szeretném őt közelről látni.

— Igaz bizony! ez az eset épen az ön szakmájába vág! — felelé a kormányzó. — Antekirt orvos fogja megvizsgálni azt a gazficzkót!... Valóban erre büszke lehet!

Mind a hármán szálltak a kocsirol és az orvos odament az elítélthez, a ki az ut szélén feküdt. E mélyen alvó embernel az élet már csak kissé ziháló lélegzésben és az ütér sebesebb verésében nyilvánult.

Az orvos intett, hogy mindenki távozzék el mellőle. Aztán lehajolt a mozdulatlan test fölé, halk hangon beszélt hozzá és hosszasan rá nézett, mintha a saját akaratát át akarta volna ültetni az elméjébe.

Végre az orvos felkelt.

— Csekélység az egész, — mondá, — ez az ember dejesen álomba merült.

— Igazán? — kérde a kormányzó. Valóban különös. És fel tudná ön ébreszteni ebből az álomból?

— Semmi se könnyebb annál! — viszonzá az orvos.

— És miután megérintette Carpena homlokát, könnyedén felemelte a szempilláit és így szólt hozzá:

— Ébredjen fel!... Akarom!

Carpena megrögzött, felnyitotta a szemeit, de mind a mellett kábultnak látszott. Az orvos több ízben végig húzta a kezét a fegyenc arca előtt, s ez által mozgásba hozta körülte a levegőt. Carpena kábultsága lassankint elenyészett. Azonnal felkelt, s a nélkül, hogy tudomással bírt volna arról, mi vele történt, megint odaállt a társai közé.

A kormányzó, az orvossal és Báthory Péterrel együtt, megint felült a kocsi, a mely elindult a város felé.

— De végre is, ez a gazember talán leitta magát? — mondá a kormányzó.

— Nem hiszem, — felelé az orvos. — Egyszerű somnambulizmus az egész.

— De mi idézhette elő?

— Erre a kérdésre nem tudok felelni, kormányzó ur. Lehetséges, hogy ennek az embernek már több ízben voltak ilyen rohama. De most

már talpon van és a bajnak semmi-fele következménye se lesz.

A hirtő nemsokára a bástyákhoz ért, rézsut végig robogott a városban és megállt a rakpart előtt levő kis téren.

Az orvos és a kormányzó itt szívélyesen elbucuzott egymástól.

— Ime, amott van a Ferrato, — mondá az orvos, a gözyachtra mutatva, a mely könnydeden lebegett a hullámokon. — Ugy-e bár, kormányzó ur, nem fogja elfeledni, hogy elfogadta meghívásomat és nálunk fog reggelizni vasárnap reggel?

— És remélem ön se felelte el, orvos ur, hogy vasárnap este nálam ebédel?

— Pontosan meg fogok jelenni.

Ezzel elváltak s a kormányzó nem távozott a rakparttól, míg a csónak el nem indult.

És mikor a hajóra értek, az orvos így felelt Péternek, a ki azt kérdezte tőle, hogy a kívánsága szerint történt-e minden:

— Igen!... Carpena vasárnap este a Ferrato fedelzetén lesz a kormányzó engedelmével.

A gözyacht este nyolcz óraker felszedte a horgonyait, elindult észak felé és a Hacho-hegy, a mely magasan kiemelkedik a marokkói part részen, csakhamar eltűnt az éjjeli ködben.

II. Az orvos kísérlete.

Az utas, a ki nem értesült a hajó rendeltetése helyéről, nem találhatja el, hogy a világ melyik pontján teszi le a lábát a szárazföldre, mikor Gibraltárban partra száll.

Mindenek előtt egy rakpartot lát, apró beszögelekkel, a hol a csónakok kötnék ki, majd egy külső bástyát, egy egyszerű és minden építészeti izlést nélkülözö kapuval, aztán egy szabálytalan alakú tért és végre egy hosszú, szűk és térvényes utezát, a melynek neve Main Street.

Ezen az utczán, a melynek makadamja minden időben nedves, a teherhordók, dugárusok, csizmatisztítók, szivar- és gyufaárusok, a taligák, terhes szekerek és gyümölcsös és virágos kocsi között, kozmopolita zagyalókban járnak-kelnek a máltaiak, a marokkóiak, spanyolok, olaszok, arabok, francziák, portugaliak, németek, szóval minden nemzetbeliek — sőt láthatni köztük még angolokat is; de a háromgy királyság népet főleg barna kabátos gyalogság és kékes kabátos tüzérség képviseli, fejen azzal a torta forma kis sapkával, a mely az egyszerű valóságos csodájánál fogva képes csak megállni a fülükön.

Pedig Gibraltárban vagyunk és ez a Main-Street végig megy az egész városban, a tengeri kaputól az elamedai kapui, innét pedig elnyulik az európai szárazföld legvégű csucsáig, tarka nyaralók, zöld squarek, virágágyak, golyópírmások, minden kigondolható rendszer szerint készült ágyuk útegei és mindenféle égalji növények közt, négyezer háromszáz méternyi hosszúságban. Körülbelül épen ilyen hosszú a gibraltári szikla is, a mely mint egy fej nélküli dromedár fekszik a San-Roque fővenyén és a Közép-tengerbe nyújtja ki a farkát.

Ez az óriási szikla négy száz huszonöt méternyi magassággal, függőlegesen emelkedik a szárazföld oldalán, a melyet folyvást fenyeget ágyúival (a spanyolok így nevezik: «a vén banya fogai»), több mint félszáz ágyúval, melyek a kazamaták megszámlálhatlan lövésein káldálnak kifelé. A hegy legalsó lejtőin, melyeknek tövét az öböl vizei mossák, huszer lakos és hatvezernyi helyőrség van összehúfolva — ide nem érve a négykezüket, a «monos» nevű farkatlan majmokat, a melyek valódi őslakóknak tekinthetők és még ma is megszállva tartják a régi Calpé magaslatait. A hegy csucsáról a tengerszoros, a marokkói partokat, balról a Közép-tengert, jobbról az Atlanti-tengert lehet látni; az angol látcsövek kétségkívül legfőbb fontosságúnak tartották, mert ettől függött a jövőjük.

— Száva? ... kérde Sárkány.

— Biztos helyen van Tetuánban, — felelé Namir. — E részben nyugodt lehezt.

— De a távollétem alatt? ...

— A távollétem alatt a ház egy öreg zsidó nőre van bízva, a ki egy pillanatra se fog eltávozni

MI BAJ? KÉRDÉ A KORMÁNYZÓ.

és az alamédei kapun végig menván, elhatolt volna ama szép kertekig, a melyek balról meglehetősen magasra felnyulnak, az elbeszélésünk tárgyát képező események valószínűleg gyorsabban — de mindenesetre másképp végződtek volna. Szeptember 19-én délután egyikén ama magas padoknak, a melyek az angol squareket szokták díszíteni, a nagy fák árnyában, háttal a kikötő útegeinek, két egyén beszélgetett. Gondjuk volt rá, hogy járókelők meg ne hallhassák a szavakat. E két egyén Sárkány és Namir volt.

Az olvasó még nem felelte el, hogy Sárkánynak találkoznia kellett volna Namirral akkoriban, midőn a Casa Inglese ellen elindult az expedíció, a mely Zironé halálával végződött. Sárkány idejekorán figyelmeztetve lévén, megmástotta haditervét, a minek az lett a következménye, hogy az orvos meg a Ferrato a catanai kikötőben horgonyozott. Namir a Sárkánytól vett utastás folytán azonnal elhagyta Sziciliát és visszatért Tetuánba, a hol akkoriban lakott. Később Tetuánból átjött Gibraltárba, mivel Sárkány itt adott neki talákozót. Az utóbbi a megelőző napon érkezett ide és másnap már távozni készült.

Namir testtel-leléssel híve volt Sárkánynak. Ő nevelte fel a kalandort a tripolizi duárookban, oly önfeláldozással, mintha a szülő anyja lett volna. Soha se hagyta el őt, még akkor sem, mikor mint ügynök szerepelt a regnességben, a hol titkos összeköttetésekbe lépett a szeszizmus követőivel, a melyeknek tervei Antekirtát fenyegették, mint fenebb elmondtuk.

Namir, a ki Sárkánynak gondolatait ismerte, tetteiben részes volt, az anyai szeretet egy nemével ragaszkodott hozzá és talán hűvebben, mint Zironé, örömeinek és nyomorúságainak egykori osztályos társa. Egy intése minden tévovázás nélkül elkövetett volna bármilyen bűnt, egy intése kézzel lett volna meghalni érte. Sárkány tehát feltétlenül megbízhatott Namirban és azért rendezte Gibraltárba, hogy Carpenáról beszéljen vele, a kitől most elég oka volt félni.

Ez a beszélgetés a legelső volt, a melyet Sárkány megérkezése óta egymással folytattak; egyetlennek is maradt és arab nyelven folyt.

Mindenekelőtt Sárkány állt elő egy kérdéssel és kapott rá egy feleletet, a melyet mindketten kétségkívül legfőbb fontosságúnak tartottak, mert ettől függött a jövőjük.

Olyan az a ház, mint egy börtön, a melybe senki se hatol és nem hatolhat be! Különben Száva nem tudja, hogy Tetuánban van, nem tudja, hogy én ki vagyok, sőt azt se tudja, hogy a te hatalmadban van.

— Gyakran beszélsz neki a házasságról? ...

— Gyakran, Sárkány, — felelé Namir. — Nem engedem, hogy elszökjék attól a gondolatától, hogy a te nőddé kell lennie és ugy is lesz!

— Valóban, Namir, ennek meg kell lenni, minden áron, annál inkább, mert Torontál vagyónából már csak kevés maradt! ... A kártyajátéknál nem igen mosolyog a szerencse a szegény Simonnak.

— Nem lesz rá szükséged, Sárkány, hogy megint gazdagabbá légy, mint valaha voltál!

— Tudom, Namir, de közeleg a végső határidő, a mikor már Száva férje kell hogy legyen. Hogy ez megtörténhessen, szabadon adott beleegyezésére van szükségem és ha ezt megtagadja...

— Ez az én dolgom! — viszonzá Namir. — Majd kicsikarom én tőle a beleegyezést. E részben megbízhatol bennem, Sárkány!

Nehéz volna elszántabb, szilajabb arcot képzelni, mint a marokkói nő volt ebben a pillanatban, mikor e szokat kimondta.

— Jól van Namir! — mondá Sárkány. — Csak őrizd gondosan! Nemsokára nálatok leszek én is.

— Nem szándékozol bennünk elküldeni Tetuánból másfelé? — kérde a marokkói nő.

— Nem, míg kénytelen nem leszek vele, mert ott senki sem ismeri és nem ismerheti Szávát! Ha az események arra kényszerítenék, hogy titeket onnét eltávolítsalak, jókor foglak értesíteni.

— És most, Sárkány, — folytató Namir, — mond meg, miért hívtál Gibraltárba?

— Azért, mert beszélni akartam veled bizonyos dolgokról, a melyeket jobb szóval elmondani, mint megírni.

— Beszélj hát Sárkány és ha valami parancsolni valód van, igérem, hogy teljesíteni fogom, bármily legyen.

— Elmondom neked a mostani helyzetemet, — viszonzá Sárkány. — Báthorynő eltűnt és a fia meghalt. Ettől a családtól tehát nincs miért félnem többé. Torontálné meghalt, Száva a hatalmában van! Erről az oldalról is nyugodt lehetek! A többiek közül, a kik titkot ismernek, Torontál Simon, a büntársam, feltétlenül az uralmam alatt áll, a másik, Zironé, meghalt Sziciliában, a legutóbbi expedíciója alkalmával. E szerint tehát e két ember se beszélhet és nem is fog beszélni.

— Kítől félsz hát? — kérde Namir.

— Csupán két embertől, a kik közül egyik részben ismeri a multamat, a másik pedig, úgy látszik, mélyebben akar beavatkozni a jelenembe, mintsem szeretném.

— Az egyik Carpena, ugy-e bár? — kérde Namir.

— Az, — felelé Sárkány — és a másik Antekirt orvos, a kinek összeköttetései a Báthory családdal, Raguzában, mindig gyanusaknak látszottak előttem! Ezenkívül Benitótól, a santonai családról, azt is meg tudtam, hogy ez ember, a kinek vagyónát sok millióra becsülik, tört vetett Zironának, egy bizonyos Pescador segítségével, a ki az ő szolgálatában áll. Ezt pedig csak azért tehettem, hogy Zironét a hatalmába kerítsem — ha már engem nem keríthetett kézre — és kicsikarja tőle a titkait.

— Ez kétségtelen, — viszonzá Namir. — Jobban kell óvakodnod ettől az Antekirt orvostól, mint valaha!

— És a mennyire lehet mindig tudnunk kell, hogy mit tesz és főleg hol van.

— Ez nehéz dolog, Sárkány, — mondá Namir, — mert Raguzában legalább azt beszéltek, hogy ma a Közép-tenger egyik végén van és holnap a másikon.

— Igen! ez az ember a mindenütt jelenvalóság adományával látszik bírn! — kiáltá Sárkány. — De legalább nem fogom megengedni, hogy akadálytalanul megzavarja a terveimet és ha mindjárt az Antekirta szigetén kellene is őt felkeresnem...

— Mihelyt az egybekelés megtörtént, nem lesz miért félned többé tőle, se másról.

— Kétségkívül, Namir, és addig...

— Addig óvatossá leszünk. Ezenfelül mindig előnyben leszünk felette, a mennyiben mi tudhatjuk, hogy ő hol van, ő pedig nem tudhatja a mi hollétünket. De beszéljünk Carpenáról. Miért félsz ettől az embertől, Sárkány.

— Carpena tudja, hogy milyen összeköttetésben álltam Zironéval! Több év óta be volt avatva bizonyos expedíciókba, a melyekben nekem is volt részem és ha netalán beszélne...

— Megengedem; de Carpena a ceutai fogházban ül és életfogytiglani gályarabságra van elítélve.

— Épen e miatt nyugtalanokodom, Namir... Igen! Carpena vallomásokot tehet, hogy a helyzetét javítsa és enyhítse! Nemcsak mi tudjuk, hogy őt Ceutába deportálták, hanem tudják ezt mások is, a kik személyesen ismerik, — például az a Pescador, a ki őt Maltában oly ügyesen elámitotta. Antekirt orvos hozzá férkőzhetik ezen ember által. Meglehet, hogy kísérletet tesz, drága pénzen megvásárolni a titkát. Sőt az is meglehet, hogy megpróbálja őt megszöktetni a fegyházból. Valóban, Namir, ez az utóbbi mód annyira egyszerű, hogy szinte tépelődöm rajta, vajjon miért nem kísérlette meg már eddig is!

— Sárkány értelmes, éleses ember létére kitálta, milyen terveit voltak az orvosnak Carpenával és igen jól belátta, hogy mennyi oka van félme.

Namir kénytelen volt elismerni, hogy Carpena a mostani helyzetében nagyon veszélyessé válnak.

tenni, elküldvén a fegyenczet idejekorán azokba a másvilági börtönökbe, a melyekből nem lehet megszökni.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* Berlin városa helyén De la Boche geolog számítása szerint 30,000 év múlva valóságos tenger lesz, ha a német tenger partvidékének már régóta tapasztalt súlyedése, mely jelenleg egy században 13 hüvelyknyi, tovább is így fog tartani.

* A japáni udvariasság igen sok helyen túlságos alázatosság mutogatásában nyilvánul. A vagyonszámba osztlakozó tagjai, ha valakit ebédre hívnak, körülbelül így szerkesztik meghívóikat. «Bocsánatot kérek, hogy megsértek vele, ha felkérlek, hogy holnapután délben vendégem légy. Kis piszkos házam ugyan nem méltó a megtiszteltetésre, hogy belépjél, mi is egyszerű műveletlen emberek vagyunk s eldelünkét talán élvezhetetlennek fogod találni, mind a mellett reményem, lealázod magad, hogy holnapután 6 órakor hozzánk jöjj». Ha e különös meghívás után vállalkozik az idegen, rendszeren tiszta, izlésesen berendezett házat, művelt és előékeny vendégeket s legalább 10—15 tál kitünő ételt talál. Az udvariasság azonban megkívánja, hogy a gazda mindent becs-méreljen.

angol vállalata, hogy a földet velocipéddel körüljárja, fennakadásra talált Afghanistanban, honnan kiűzték. Azt hiszi azonban az utazó, hogy Beludzsizs-tán felé kerülve eljutott a Perzsa-öböl.

* Szokatlan szédülés. A berlini törvényszék névtelen feladás alapján egy veszedelmes szédülést fogott el, ki már előbb is volt büntetve csalásért s most egészen szokatlan módon tudott pénzhez jutni. A postához közelebb nyilvános sétaterén ülve pénzes levél alakú csomagot adott át kiszemelt áldozatának, hogy zsebközlő esett ki s ha azok elfogadták, mint «becsületes találó» egy kis jutalmat kért. Magától érthető, hogy a pénzeslevélcsomagokban csak üres papír volt.

* A perecz név a latin pretiolumtól ered, mely gyermekeknek szánt ajándékot tesz. A középkorban pereczet a más süteményeket adtak a gyermekeknek ajándéknak. Különösen bőjt alkalmával készítették a pereczeket és pedig Krisztus halálára emlékeztetve oly alakban, hogy egy kör (nimbus) által körülvevett keresztet ábrázoljanak. Ez alak némi változtatással most is megmaradt, valamint egyes vidékeken a bőjt pereczek még most is divatosak.

* A kákanóvnyit Angliában a hajótöröttéket mentő társulat nagy mennyiségben kezdi felhasználni mentő tutajok készítésére. A kísérletet szerint 3 1/2 font káka a vizen 36—40 font terhet elbírt, míg 6 font parafa csak 24 fontnyit.

* A legnagyobb mértvű baracktenyésztés Páris

LÁNGNYELVEK.

Piros pünkösdi napja. Ünneplő természet virágos ruhája, dallal telt tavasznak bibor hajnal-fénye. Zöldelő mezőkön kandi nefejelek ragyognak nevető szemekkel; kakuk-szótól hangos az erdő, zsongó rovar édelek a napfényen, a pacisirta gyors illanással hasítja a levegőt s mindent körül-fog szerető karjaival a nagy égbolt, mint anya gyűgő gyermekét. Megnyugtató képe a mindenségnek, mely kicsinyt és nagyot magába zár s magasztos egységben oldja fel, a mi véges, a mi függő és leköttöt van az atomok nyüzsgő harcában.

Nagy eszméket, mely igazságokat tükröznek vissza a keresztény világ ünnepei: a természet életének fázisait, örök átmenetét és visszatérő körforgását, ama titokzatos erő lüktetését, mely a mindenség ütereiben hajítja a vért. Vallással magasztalt sejtés lángra gyuladása ezek a szívekben, melyek a változó mindennapi dolgok közt az állandó okok és törvények felismerésére vezetnek az emberi sors ama fenkölt epopeájában, mely a küzdés, a csalódás, a diadal és a megtisztult munka áldásos gyümölcsözésének egymástutánját a bölcselő lélek álláspontjáról fedi föl.

A földöntúli erő, mely ezelőtt két évezreddel megoldotta az apostolok nyelvét, hogy a világ minden népének szájával hirdessék magasztos tanait — az a nyelv, mely a tenger zúgásából, a szélvihar süvöltéséből, a szivárvány tarka játékából, s a fűszálon ragyogó harmateseből min denki előtt érthetően, a hit és az igazság nyelvén beszél. A pünkösdi az emberiség testvérsülésének ünnepe, mely lerontja a nyelvet, a faj és eredet korlátait, hogy a közös rendeltetésben egyesítse törekvéseit s szárnyakat adjon a szó bilincseibe fűzött gondolatnak, elrepülni a föld legtávolabb zugaiba. Ez a lángnyelvek örök és mély misztériuma. A Szentlélek röpke galambja, mely a szájában hordott magvat szíveinkbe hullatva, dus hajtásra sarjastja hitünket ama tanokban, melyek az emberi polgárosodás alapját megvetették.

Az eszme, a gondolat, melynek feltámadását a husvét mysteriuma jelzi, a pünkösdben ölt testet, abban lép működése nyílt és szabad terére. E megtestesült gondolat a biblia elvont tételében a Szentlélek kitöltése — valósággal a szó, a hit hatalma. A szóé, mely tízes nyelvek termékenyítő lángjában szállt vala a tizenkét tanítvány fejére; a tollé, melyet a pathmoszi remete-apostolt dicsfény-övezete alakjának nyujt az ég madara, a mint azt Domenichinónak itt közölt festménye oly megragadó igazsággal tünteti föl.

A mint Murillót neveztek az ég festőjének, mert valóban némely művében szinte megnyílni látszik a menny a néző előtt — úgy mondták volt Domenichinóról, hogy «esetével bölcselkedik». Kétségtelen, hogy Domenichino szerény, szemléltető természet volt, kinek szelleme, nem tántoríthatva a esillogó külsőségektől, a dolgok lényéig hatolt s ez a tisztán szellemi irány volt az is, mely a naturalisták mindinkább előtérbe lépő iskolájával szemben azt iratta vele zászlójára, hogy a rajz a lényeg, a szín csak a forma. Alárendelt szerepet tulajdonított a színezésnek, művészi meggyőződése volt, hogy a rajz adja az életet, s nincs semmi, a mi formáját ne attól kölcsönözné, s azért a rajz az alapja, a végeztelje a festészetnek. Ez elméletiért üldözötte, egész életét átvetélytársai töre és mérge miatt reszkette halt meg a szegény sorsu cipész fia, Domenico Zampieri, 1641-ben Nápolyban, mint

özvegye állította, megmérgeztette azok által, kik a nápolyi dom részére kapott fresko-megbízatásaiért irigyletek.

Vajjon nem e nagy szellem tragikus sorsának is jelképe-e az a remek festmény, melynek metszetében Müller Vilmos, a kitünő német művész, oly klasszikus tökélyvel adja vissza az olasz mester rajzának tisztaságát, technikai tökélyét? Az eszme harcainak örök végzetét olvashatjuk e lapról, melyen a Jelenések könyve írójának, János evangélistának symbolikus madara, a sas hozza alá a fellegekből a tollat, hogy kitöltse rajta géniusának szent lelkét s az ihletet szónak ellenállhatatlan fegyverével ruházta fel az igazság rendíthetetlen terjesztőjét. A kehely az asztalon, melyből kigyó tekerőzik elő, arra a legendára vonatkozik, hogy az evangélistának egy ízben mérgezett bort nyujtottak, de ő megáldva a bort, a kigyó elöcsuszott belőle s elvette azzal az ital mérget.

Igen. Ott sziszeg a gyilkos fulánk most is azok kelyhében, kik a lángoló nyelvek tűzétől szent

mészeti erők ünneplésének oly szokásaiban, hagyományaukban, minőknek az év más hónapjaiban nyilvánulnak is ezek, első pillanatra is felismerhető bennök az összefüggés a természet ama pogány kultuszával, mely a kereszténységgel csak formáját cserélte fel, de lényegét, értelmét hiven megőrizte.

Áldozó csütörtök tudvalegleg Krisztus mennybemenetele emlékére ünneplötték Angliában kutak stb. feldiszítésével, nálunk virágok küldözgetésével szerelmesek, ismerősök közt. Mint babonát tartja az angol köznép, hogy kelet felől e nap reggelén isten bárányának alakja látható. Ugyanaz az áldozó csütörtök napján esett esőt palackokra szedve beteg szemeknek orvoslására használja. Ha áldozó csütörtökön nem hagyják abba a munkát, nyilván szerencsétlenség történik. Végre az áldozó csütörtök legkisebb eső is szűk évre mutat állítólag, ellenben szép idő jó termésre.

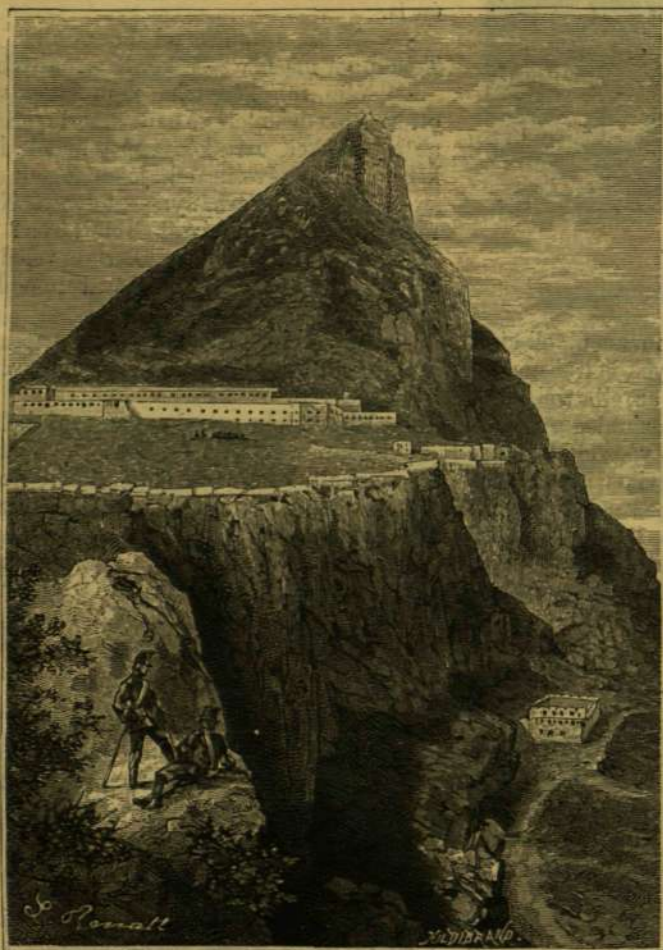
Nagyobb jelentősége van még sokkal a pünkösdben. Nemetsország északi vidékein szokás

a lovakat és teheneket első ízben pünkösdi napján hajtatni ki a legelőre. Ilyenkor a cselédségnek korán talpon kell lenni, nehogy utoljára jelenjenek meg a legelőn, mert különben kész volna a csufodáros tréfaüzés. Más vidékeken a béres fiúk pünkösdi hajnalán egy szabad téren gyűlnek össze, s erősen csapkodnak ostoraikkal, csúfnevet adnak a legutoljára jövőnek, melytől egész éven át nem menekszik többé. Ugyanez lényegtelen eltérésekkel több helyt van szokásban.

A pünkösdi királynékról volt alkalmunk már e lapokban szólni. Ugyanez szokás Nemetsország több helyein is érvényben van, azzal a különbséggel, hogy hol a legelőszőr, hol a legutolszor a legelőn megjelenő pásztornót szokták királynővé felavatni, sőt teheneket vagy ökrüket is pünkösdi ökröknek nevezik el s mindkettőt felcízomázva s virágokkal borítva vezetik körül. Nálunk a cseh régi jó világában a pünkösdi ökrök volt rendezes a remekelés tárgya s ennek feldiszítéséről vették különösen a német ajknak a közmondást, hogy «cifra, mint egy pünkösdi ökrök». De versenyek, futtatások s más erőgyakorlatok is sok helyt fordulnak elő nálunk is a pünkösdi ünnepekkel kapcsolatban. A német parasztknál diadalkapu alatt szoktak a lovas legények keresztülmenni, miközben egy felagatott koszorut

vagy szalmababot igyekeznek hosszú favillával levetni, a győzők számára tarkakendők s egyéb apróságok szolgálnak jutalmul.

Költőbb és találhatóbb kifejezése alig lehet a szerelmes szív gyöngéd bódolatának, mint a népnépnél szokásos pünkösdi róza küldése a lánynak. «Nem anyától lettél, rózsafán termeltél, piros pünkösdi napján hajnalban születél» — mondja a költő s ebben a gyöngédesség superlatívumát ruházta a kedvesre a magyar felfogás szerint, de prózaibb felfogásnak is ad helyt a nép a pünkösdi hagyományok körében. Pünkösdi napján, ha a villám diófiába üt bele, annak megpörkölt szilánkjait eltérve, fogtájánál a fájós részt megérinteni vele igen sikeresnek tartatik. Szintegy a pünkösdi tarackklövésekkel kilőtt fenyőforgácsok is. A baromfi-gazdaságban ugyancsak a magyar népszokás szerint azért fontos a pünkösdi, mert pünkösdi hajnalán ütettét tyukok tojásai, elterjedt vélemény szerint, mind kikelnek s egy záp sem marad köztük. Bizonyos hagyományos kötelező szokás erejével bír végre az is, hogy iparos-tanoncok szegődöttese és feltevése rendszertint pünkösdben történjen.

GIBRALTÁR.

E KÉT EGYÉN SÁRKÁNY ÉS NAMIR VOLT.

SÁNDOR MÁTYÁS.

— Miért nem pusztult el inkább ő, mint Zironé? — kiáltá Sárkány.

— De, — viszonzá Namir hidegen, — mi nem történt meg Sziciliában, nem történhet-e meg Ceutában?

A kérdés szabadon volt felvetve. Namir megmagyarázta Sárkánynak, semmi sem könnyebb, mint átmennie Tetuánból Ceutába, a hányszor neki tetszik. Hiszen csak néhány mérföldnyi távolság választja el a két várost egymástól. (Tetuán kissé hátrább fekszik a fegyenc-gyarmatnál, a marokkói tengerpart déli részén.) Miután a fegyenczek az országutakon dolgoznak, vagy a városban járnak-kelekednek, igen könnyű lesz neki pénz és élelmi szereket is a kezébe játszani. És ha egy darab kenyér, vagy egy gyümölcs meg volna mérgezve, ki törődne Carpena halálával, ki firkészné az okát?

Egy fegyenczezel kevesebb a fegyházban bizonyos nem nyugtalanítaná túlságos mérvben a ceutai kormányzókat. Ekkor aztán Sárkánynak nem volna miért félme a spanyoltól, sem Antekirt orvostól, a kit annyira érdekel, hogy a titkait megtudja.

Egészen vége e beszélgetés eredménye a következőkben foglalható egybe: míg Antekirt orvos Carpena kiszabadítását előkészíti, addig Sárkány és Namir igyekeznek azt lehetetlenül

* A japánok anthropologiai jellegének megállapítása végett Baetz tokiói egyetemi tanár mintegy 20,000 japánin tett méréseket. A japáni fogalmak szerint két arctípust különböztetnek meg. Az arisztokratikus hosszú arcú hosszú, tövén széles orral, magasra emelkedő szemöldökkel és fehér arc-bőrrrel. Ez utóbbi megszerzése végett az előkelő nők a Mirabil és Jalappa nedvével kenik magukat, mely igen drága s ezért a szegények meg nem szerezhetik; már az öt éves gyermekeknek is használják e szépítő szert. A plebejus típus széles sárga arcú. Szőke és göndör haj ritka náluk és kevésbé becsülik. A fej aránya a testhez igen nagy. Az európaiaknál ez arány a férfiaknál 1:7.5, a nőknél 1:7.5, a japánoknál ellenben 1:11.5. A felnőt európai átlag 21-szer oly súlyos, mint születésekor; Japánban ellenben az arány csak 18. A japáni leánygyermek születésekor általában nem oly súlyosak, mint a fiúk; 13 éves koruktól kezdve azonban a leányok lesznek súlyosabbak, habár a felnőt korban ismét a férfiak súlyosabbak.

* A folyók iszapja. A Mississippifolyó a mexikói öbölbe évenként pontos számítások szerint körülbelül 150 millió tonna (20 mázsa) iszapot visz. Hasonló számításokat tettek a Szt.-Lőrincz folyóról s ennek alapján kimutattott, hogy az egész amerikai szárazföldről földrajzi négyzetmérföldenként évenként a folyók 1600 millió tonna földet hordanak el. Az Atlanti-óceánba Amerika, Afrika, Európa és Ázsia szárazföldről ily módon mintegy 2 millió köbkilométer pusztul el évenként.

* Velocipéd-körutazás a föld körül. Stevens

mellett, Montreuilben van, hol a tisztán baracktenyésztés végett fölfalított kőfalak 500,000 négyzetméterre rignak.

* A legelterjedtebb nyelv jelenleg az európai nyelvek között az angol, melyen már legalább száz millió ember beszél, az emberiség egy tizenötöd része. A főbb nyelvek elterjedéséről e században a következő táblázat ad fölvilágosítást.

1801-ben 1883-ban

Angolul beszélt	21	100	millió ember
Németül	30	69	„
Oroszul	31	67	„
Francozianul	32	48	„
Spanyolul	26	41	„
Olaszul	15	30	„
Portugálul	8	13	„

* A régi csizmából elefántcsontszertű anyagot készítenek az amerikaiak. Legelőször összedarabolva chlorkénben több napig áztatják; megszáradva a darabok igen kemények lesznek, ekkor vízben megmosják, ismét kiszáritják, porrá törlik, megőrlik s valamely olcsó ragasztó anyaggal összefogják. Az így készült anyagból minta szerint készítenek fűsüket, gumókat, késményeket, melyek elefántcsonthoz hasonló szilárdságnak s alaknak.

* Torpe néger fajt fedeztek fel a Kongo közep-folyásánál Batua lakóiban. A férfiak átlagos nagysága 4 láb 3 hüvelyk, a nők 3 láb 7 hüvelyk, különben teljesen kifejtettek s bátrak.

Hát még a kirándulások és bérmlások! Mert ezeknek is ugyszólva megszentelt szaka a pünkösöd. A templomokban szokatlan sok a fehér ruhába öltözött, kék és rózsaszín szalagos lánykák száma, kik naiv megdöbbenéssel állnak a fontos és válságos perc előtt, mely őket az első hosszú ruha rég várt kitüntetéséhez juttatja. Mennyi komoly büszkeség, titkolt öröm és remegő izgalom tengere az a néhány perc, melyet ott töltenek az oltár hideg kőn állva, a fojtó hőségben utolsó párjukat lehelő hervadó virágok nehéz illata közt, kis keztyűs kezeikben az egyszerű imakönyvvel, melynek czimlapján «Istennek szent anyja» magasztos vonásai oly borongva és annyi fájó szeretet kifejezésével tekintenek rájuk. A madonna! Ki is ismerhetné a lányzsvit titkos redőit a serdülő kor eme igéző varázsu szakában úgy, mint egy nőisten, a ki szűz, hitves és anya egy személyben. És ki iránt lehetne a nővé fejlett lányka oly gyermeki bizalommal rejtett tépelődései kísértő magányában, mint ő iránta, a ki nemének megtisztult eszményképe, érző lelkének átszűrődött sugara.

A templomi szertartás véget ér. Milyen büszke öröm a komoly gyermekekre, kiket bérmaszúliók most gyöngyöden csókolnak meg s apró ajándékokkal halmoznak el. Könnyű mousselin-ruhájok közt magokkal visznek egy gondolatnyit a lázas kezeikben hervadt rózsák illatából, egy szemernyt a felszálló tömjén édes füstjéből, és ott csapong az körültek, mint angyalszárnyak láthatlan lebbenése, sokkal, sokkal több is az élet sok nehéz órájában, vissza-visszaesbítva tévelygő lelküket az ártatlanság boldog állapotába s megmesésvit füleikben a pap intó, jóakaratu szavát. Oh áldott pünkösöd napja, milyen szép, milyen felemelő a te emlékeztet!

Aztán? . . . Ki tudná azt leírni? Boldog barátok ölekezése; bizalmas titkos sugdosások, kar a karban; egy-egy esztalannal lecsúszott hajfonat gyors feltűzése; a kerti lugas hűsében elköltött gazdag oszonna; kipirult arcok, apró vallomások, lapda, cizce, tánc, hajrá! De mégis mi más ez mind, mint tegnapelőtt! Ott őrti immár a szendeség pecsétje lelkük illetetlen romancát. A hol tegnap még lányok s fiúk közös rakoncátlanokdása taposott helyet a harmatos fűben, ott ma már megalakult a rózsás kherubok kitiltó társadalma, kimondva lón a női sziv önértetének szent «odi profanum»-ja s eza távolság az, a mely első ízben hozza őket hajszálközelségre szíveinkhez.

Olaszországban a pünkösöd hivatalos neve *Pentecoste*, de a köznépek megvan a maga saját kitétele rá: *l'altra Pasqua* (második husvét) vagy *Fasqua dei Fiori* (virághusvét). Pünkösöd előtti esütörtökön óriási tömegek vándorolnak ki Nápolyban a *Monte Verginere* a barna madonnához, a honnan csak pünkösöd délutánján térnek haza. Ennek a vándoresapatnak látása képezi az otthon maradtok fő pünkösdi mulatságát. Ünnepi ruhába öltözött vízholdók, gyümölcs- és fagyalt-árusok, legyezővel czifrállkodó halárusnők, tamburázók és tarantella-táncosok lepik el az utcákat s várják a *Monte Verginere*l hazatérőket, a kik mitán a szűz tiszteletére mozsarakat sütöttek el s elhalmozták a templomot ajándékaikkal, utolsó soldojukat is elköltve s a megelőző éjeket a szabadban mulatozva töltve, most kocsiakon, szekereken, taligákon, egy- és négy fogatukon, hangos «evviva» kiáltások közt térnek haza, miközben csilingel a felbokréázott lovak szerzsáma, lobognak a zászlók, cizincog a hegedű, gitár és mandolin, harsog a rekedt trombita, hogy csak úgy zúg bele a járólók füle. S még ez mind semmi. Nyolcz óraker este az összes fogatoknak általános korzó-kocsiása következik ropant zaj, rivalgás és tolongás közt. Nem csoda, hisz pünkösöd van, a nápolyiaknak kedvelt ünnepe mely mellett egészen eltörpül az ugyancsak június hó 1-jén tartani szokott alkotmány-ünnep, melyen csak néhány kigyujtott lámpa ünnepli a Palazzo Reale egyik zugában elhelyezett Italia márványszobrát.

Sokkal fényesebben ülték meg azonban régen a pünkösdi ünnepeket, a mikor még szokásban volt a Szentlélek lesszállását tényleg dramatizálni. Németországban a *Pfingstbier*, Angliában a *Whitsun ale* — a pünkösdi sör — még újabb időben is népszerűek voltak; külön e czéla főztek s az egyház javára árusították el. Megvanak a maga babonái is a pünkösöknek. Mint husvétkor, e napon is a nap tánczolva kél föl az angol köznépek hiedelme szerint, s a mit az ember

istenről pünkösöd hajnalán, napfelköltekor kér, az rendesen meg szokott adni neki. Az időjós-latok pedig azt tartják, hogy ha pünkösökor esik, akkor sok villámás és dörgés fog következni, ellenben szép idő jó termésre hagy számítani. Ha nem sűt a nap pünkösöd reggelén, úgy az rossz jel, s szerencsétlenséget jelent.

A pünkösödöt követő vasárnap, a *Szentháromság-vasárnap*, fontos nap mindenütt a kontinensen, mert ha esik, számos következő heten át nedves idő várható. A hol szentháromság képe létezik, ott e napon nagy proceszsi kat szoktak azon helyre rendezni. Érdekes szokás uralkodik némely helyt Angliában, a hol a szentháromság-vasárnapot követő hétfőn a helység leányai hátok mögé kötött kézzel futnak egy hizott bárány után, s a ki szájával elfogja, «bárány-leány» nevet nyer.

Urnapija is jelentős nap a júniusi naptárban s rendesen a szentháromság vasárnapot követő csütörtökre esik. Régebben a római katolikus egyház vallásos színjátékokat adott elő e napon, s ennek maradványai gyanánt tekinthetők a mai oltáremelések lombosítók alatt, a misének katonai parádé melletti czelebrálása s végezetül az ünnepélyes körmenet kivonulása az utcákon lógókkal, s a körülhordozott szentséggel. Időjárásban is tulajdonitának némi fontosságot az Urnapiak, a mennyiben szép derült időből jó gyümölestermésre vonnak következtetést.

Nem szabad felednünk még Péter-Pál napját, mint a gazdasági életben nevezetes szakt. Népnép szerint a gabona töve ekkor szakad meg a földtől, azaz érik. Sokfelé hiszik azt is, hogy az eperek ilyenkor van legjobb ize, a miért a Péter-Pál rendszertint kiváltóság napja az eperszedésnek. Jámbor vidéki párok sűrűn vonulnak ki ilyenkor az erdőkbe, hogy tele szedjék kosaraikat édes, illatos számóczával.

SIoux-INDIANOK.

Indián tárgyak kiállítása az állatkertben. Családlélet az indiánoknál.

Megigértük, hogy vissza fogunk még térni az északamerikai indián-törzsek kulturájának bővebb ismertetésére, ama gyűjtemény tárgyak kapcsán, melyek az állatkertben bemutatott sioux-csoporttal párhuzamban vannak közszemlére adva. E gyűjtemény nem nagy, de így is feltérdekes. Nagyörbrelten kezeire bizza a beteg gyermeket. A sámán egyszerre üvöltésbe tör ki a beteg gyermek előtt, azután halk hangon ráolvas, valami égő füvet esőválvá kezében. A tűz éjjel-nappal ott ég a böleső körül, míg a kis beteg felgyógyul vagy meghal, a mely utóbbi tiz közül kilencez esetben a valószínűbb.

Ez eljárás magyarázatul szolgáljon az, hogy az indiánnál a betegség nem csupán a test szerzetű megbomlása, hanem ő a betegben a gonosz szellem által megszálltat lát, s egyedül módnak tartja felépülésére, kiüzni a gonoszat belőle. E czélból aztán pokoli dolgokat művelnek. Körültánczolják a beteget, éjjel-nappal szünetlen zajt csapnak, úgy hogy a szegény szenvedő már csak ennek kikerülésére is jószántából meghal. Ha azonban a sámánnak ily módon sem sikerül megoltni páciensét, akkor melegen üdvözlik a hozzátartozók sikeres kezelésért. De haljon bár meg a páciens, azért nem kevesebb elismerés jut osztályrészeül, mert akkor meg bátorságát dicsérik fennen, hogy szembe mert szállni egy oly hatalmas gonosz szellemmel is, a mely az ő kuruzslásai dacára is életét vette az áldozatnak.

A mint a papus elérí második évét, ott hagyja a bölesőt, húst és halat rágni megatlan, anyaszült meztelenül futkároz egész nyáron át 10—12 éves koráig, ha fiu, ha pedig leány, egyszerű rövid bőrszoknyában, de meztelen karokkal és lábakkal. A két nem különböző irányu nevelése már ekkor kezdetét veszi. A fiuk a szó szoros értelmében vadak, semmi foglalatosságuk nincsen, büntetve semmi vétségért nem lesznek, a leányok ellenben már jókorán anyjuk segítségére vannak mihelyt egy kis terhet képesek emelni, s fát hasgatnak vagy vizet hordanak. Ily nevelés következtében a fiuk nem késnek engedetlenekké és gyöngédtelenekké lenni anyjukkal szemben, ám a vén harcosok ebben örömlak találják s minél makacsabb és vadabb a kolyók, annál nagyobb reményeket fűznek hozzá ha felnő.

Kissé komikus külsőt kölcsönöz az indián gyermekeknek kiálló nagy altestük, vékony kar-

desen lágy bivalybőr, nád- és rözse-fonat, melybe a kicsinyt belebonyálják. Itt időző sioux-vendégeinknél azonban az egész gyakran igen dús gyöngyvarással, szalagokkal, kagylókkal stb. van kirakva. Hogy a csecsemő hátát jó puhán tartásák, gyöngye füvet vagy mohát tesznek alája, aztán bivalybőr-szjakkkal, vagy faháncsokkal lekötik, úgy hogy csak fejük látszik ki belőle.

De rendesen az indián gyermekeket nem tartják egyfolytában tovább a polyában husz-huszon-négy óránál. Egy-két órára mindennap feloldozzák, s ilyenkor kényök-kedvök szerint hengergözhetnek a fűben vagy porondban; mindamellett ez a szabadság jó magaviseletöktől van függővéte, s ha a kis fizkő sirmi vagy rosszalakodni kezd, anyja rögtön marokra kapja s visszateszi bölesőjébe, a hol aztán fején kívül egy tagját sem mozgathatja. S távol attól, hogy a kemény fekhely kellemetlen lenne rájuk nézve, még jobban alusznak így, mint szabadon, s a megszokás hatalma nem ritkán oly nagy, hogy tényleg sivitva követelik vissza pályáikat, ha véletlenül huzamosabb ideig hagyták őket szabadon.

Ha a «papus» egyszer bepólyázza van, az anyának nem sok van mit töröndnie vele tovább, csak epen hogy szeme elől ne téveszse el. Ha a wigwamban (sátorban) vagy a faluban van dolga, feltámasztja az egész pályát egy szögletben, vagy felakasztja egy fa ágára s bizonyos időközökben leveszi, hogy megszoptassa. Ugyanez történik éjjel; a kis gyermek mint egy szita függ a falon valamely könnyen elérhető helyen, kivéve ha beteg, mert akkor anyja egész éjjel mellette virraszt. Mikor pedig a hegyek közé bolyg, hogy gyümölcsöt szedjen, vagy a folyóhoz tart, hogy hal után nézzon, a pályákat, benne a gyermekekkel, egyszerűen hátára veszi, s így kószál velök járatanl utakon, akármilyen rossz időben.

Gondolni lehet, hogy az indián csecsemők ép úgy alá vannak vetve minden betegségnek mint más fehérek, a különbség csak az, hogy őket, ha betegek, vagy megölik, vagy haladéktalanul meggyógyítják. Természetesen ez nem a szülői szeretet hiányából történik, hanem ama különös kuruzslás következtében, mely az indiánok meggyökerezett gyógyrendszere.

A «papus» beteg lesz, nem akar enni, s több éjen és napon át tartó aggodalom és gond után az anya már a legrosszabbtól kezd tartani. Utóljára elküldi a «sámán»-ért, ki a törzs orvsnője s az ő könyörtelen kezeire bizza a beteg gyermeket. A sámán egyszerre üvöltésbe tör ki a beteg gyermek előtt, azután halk hangon ráolvas, valami égő füvet esőválvá kezében. A tűz éjjel-nappal ott ég a böleső körül, míg a kis beteg felgyógyul vagy meghal, a mely utóbbi tiz közül kilencez esetben a valószínűbb.

Ez eljárás magyarázatul szolgáljon az, hogy az indiánnál a betegség nem csupán a test szerzetű megbomlása, hanem ő a betegben a gonosz szellem által megszálltat lát, s egyedül módnak tartja felépülésére, kiüzni a gonoszat belőle. E czélból aztán pokoli dolgokat művelnek. Körültánczolják a beteget, éjjel-nappal szünetlen zajt csapnak, úgy hogy a szegény szenvedő már csak ennek kikerülésére is jószántából meghal. Ha azonban a sámánnak ily módon sem sikerül megoltni páciensét, akkor melegen üdvözlik a hozzátartozók sikeres kezelésért. De haljon bár meg a páciens, azért nem kevesebb elismerés jut osztályrészeül, mert akkor meg bátorságát dicsérik fennen, hogy szembe mert szállni egy oly hatalmas gonosz szellemmel is, a mely az ő kuruzslásai dacára is életét vette az áldozatnak.

A mint a papus elérí második évét, ott hagyja a bölesőt, húst és halat rágni megatlan, anyaszült meztelenül futkároz egész nyáron át 10—12 éves koráig, ha fiu, ha pedig leány, egyszerű rövid bőrszoknyában, de meztelen karokkal és lábakkal. A két nem különböző irányu nevelése már ekkor kezdetét veszi. A fiuk a szó szoros értelmében vadak, semmi foglalatosságuk nincsen, büntetve semmi vétségért nem lesznek, a leányok ellenben már jókorán anyjuk segítségére vannak mihelyt egy kis terhet képesek emelni, s fát hasgatnak vagy vizet hordanak. Ily nevelés következtében a fiuk nem késnek engedetlenekké és gyöngédtelenekké lenni anyjukkal szemben, ám a vén harcosok ebben örömlak találják s minél makacsabb és vadabb a kolyók, annál nagyobb reményeket fűznek hozzá ha felnő.

Kissé komikus külsőt kölcsönöz az indián gyermekeknek kiálló nagy altestük, vékony kar-

UJONCZOZÁS. — EBNER LAJOSTÓL.

A «Magyar művészek» című vállalatból.

A «MAGYAR MŰVÉSEK» ALBUMÁBÓL.

A múgonddal szerkesztett és díszszel kiállított «Magyar Művészek»*) legújabb füzetet érdekesen folytatja a magyar festők bemutatását. Eddig Munkácsyról és Benczúrról adott jellemzés ismertette legjelesb műveiket, köztük a művészek saját kezű vázlatainak hasonmását is közölve. A saját alatt levő újabb füzetekben *Baditz Ottó*, *Ebner Lajos*, *Bruck Lajos* és *Wagner Sándor* kerül a sor. Mindenik művész saját maga rajzolta arcképét a Szana által irt életrajzhoz és jellemzéshez, s több beces vázlatot is engedtek át. Az illusztrációkban mindenik festő úgy van képviselve, hogy művészi főbb sajátosságait megismerheti a közönség.

A pártolásra méltán igényt tartó vállalatból ezuttal még képeket közlünk *Bruck Lajostól* is, kinek Párisban festett képei közül nem egy foglalt már helyet lapunkban, valamint nem egy van elterjedve párisi szép metszetekben.

Bruck Lajos már évek óta Párisban lakik. Hazai tárgyakat örömet fest. Képei közül azonban csak kevés kerül hozzánk, a legtöbb csak fényképen, vagy metszetben. Ez az oka, hogy neve nem oly ismert és hangzatos itthon, mint a hogy ismerik Párisban s kedvelik festményeit. Gyakran hazatér, hogy fölfrissítse új benyomásokkal emlékeit és gazdagítsa vázlatkönyvét. Életképeket fest, az élet apróbb mozzanataiból, izléssel, biztos előadással és a megfigyelni és sokat kifejezni tudó szellem elevenségével. Tragikusabb tárggyal nem foglalkozik, de komor, vagy érzésteli hangulatnak erőteljes kifejezője tud lenni, s e tekintben utalhatunk «A várva várt levél», «A kéregetők», «A kivándorló» című képeire, melyeket már közöltünk, s melyek hosszú és szomorú történetek sejtelmét ébresztik föl.

Legutóbbi itthon időzése alatt az erdélyi részeket is bejárta, hogy a hazai népeletet itt szintén tanulmányozhassa. Ekkor ké-

*) Szerkeszti Szana Tamás, kiadják a Révai testvérek. A füzetek 3—4 heti időközökben jelennek meg; minden füzet két nagy 8-rét iven, számos képpel illusztrálva s külön művellettel ellátva. Egy-egy füzet bolti ára 80 kr. A kiadó *Revai testvérek* a postai szétküldési könnyebbítés végett előfizetés is nyitottak e vállalatra: fél évre (8 füzetre) 6 frt 40 krral, egy évre (16 füzetre) 12 frt 80 krral.

PARASZTGAZDA. — BRUCK LAJOSTÓL.

A «Magyar művészek» című vállalatból.

nyüzgő élet, az a soha sem szünő sürgés-forgás, jövés-menés, mely a Dunapartnak oly változatos sajátsága, hogy akárhányszor lássuk a pompás keretben, mindig lebilincsel, mindig mint újat fogadjuk. A hullámokon ringó, füstölő gőzhajók egész raja, a mint indulnak, a mint jönnek, a mint kikötnek; a parthoz kötött gyümölcsös hajók és halászbárkák, melyek egész a parkányig vízbe merülnek, s a gőzhajók-verte habok rázzák, recsegteik. A parton pedig összekeveredve a nagyváros és a falu, a sváb falvak asszonyai, kosarakkal, háti batyuval, a mikben ők mindig hoznak s a mikkel üresen térnek haza; velők vegyesen a dunaparti híres kofák, nagy napernyők vagy sátrak alatt. Vác vidéke is itt szokott kikötni a gyümölcsös dereglyékkel, s ott a lépcsős kőparton rakodik ki. A finom uri nép a felső parton szokott sétálni, gyümölcsöt válogatni, a Dunában gyönyörködni.

Bruck a Dunapartnak az eskü-tér előtti részét festette le, a hol az élénkséget még a kikötő gőzhajókra tolnak is növelik. Képeben sokat visszaad ebből az életből, valamint annak apróságaiából is, s alakjain a környékbeli népviseletet is meg lehet különböztetni.

Ébner Lajos is Párisban él, s ő is előszere-ttel ragaszkodik a hazai tárgyakhoz és többször elhagyá Párist, hogy tehetségét az itthoni levegő egészséges hatására bizza. Többnyire falusi idyleket fest, s nagyobb csoportokat, mint Bruck. A legjobb rajzoló egyike, és előadásán meglát-szik a párisi modern mesterek tanulmányozása. Ecsetkezelése széles, biztos s igen jól tudja, mit kell elhagynia a részleteknél, hogy a főbbeket kiemelhesse. Színei diszkrétak, lágyak, nagy me-legséggel és kecses összhangzatban. Nem egy fiatal festőnk választotta Ébner irányzatát. Alföldi vásári jeleneteket, aratók csoportjátát örömet fest s mindig sok eredetiséggel, igazsá-gal, kellemmel és tartalommal. A már sokak által feldolgozott tárgyaknak is meg tudja adni új és vonzó oldalát.

Töle «Ujencsozás» című vázlatot muta-tunk be, egy falusi csoportot. A besorozott legények indulnak el, vig muzsika szó közt, de hogy ez csak csinált vigás, mutatja minden, a bucsuzó párok, a szemeit törölő öreg asszony, ki mellett csak egy kis gyermek marad, a dolgos fiut pedig elviszik. A kép a képzőművészeti tár-sulat 1883-diki őszi kiállításán az életképekre kitűzött jutalmat nyerte el.

DELIANNISZ OTTHON.

Mult héten a híressé vált görög exminisz-ter arezképet közöltük e helyen, most saját ot-tonában mutatjuk őt be, Athénben, a mint ki-hallgatást ad kevéssel az ügyek éléről való visszalépése előtt. A görögöknél bármely mi-niszterhez a hozzájutás senki előtt sincs a leg-kisebb nehézséggel összekötte. Ugy Deliannisz, mint Trikupisz, az utóbbi izgalmas napok alatt is tárva tartották termeiket s az őket megláto-gatók elfogadása tekintetében semmi megkülönböztetést sem tettek. A minisztereknek min-denkihez volt egy üdvözlő, szívélyes szavuk. A mai athénebelieknek legnagyobb kitüntetés, ha egy rövid órát közöttük tölthetnek, vagy tiszte-lettel hallgathatják a nap hőseinek szavait, s ezért a divatos politikusok termei mindig nagy-on látogatottak. Ebben tehát miben sem különböznek ma sem a szent Pál idejébéli görö-göktől, a kik szintén szívesen sorakoztak az Areopagus körül, hogy meghallgassák kedvencz szónokukat, s a kikről az Apostolok cselekedé-tében is azt olvassuk, hogy: «Az athéniak pedig mindannyian és a jövevények, kik ott laktak vala, egyéb dologban nem valának foglalatosak, hanem csak újságnak beszélésében és hallgatá-sában.»

AZ ÁLLATOK HANGJA.

Minél bonyolódottabb társadalmi viszony-aink, minél jobban elfoglalhatja az embereket a lázás izgatottság, annál érthetlenebbek lesznek előtte a természet nyilatkozatai, de viszont épen az általános haladás eredménye, hogy egyes tudó-sok ily kérdésekkel is foglalkoznak és nagyobb világosságot terjesztenek szét, mint az egykori természeti ember gondos, de nem eléggé éles megfigyelő tehetségével. Így tárta elénk az utóbbi

években különösen Lubbock bámulatraméltó megfigyeléseit a hangok világról. Ily munkát végezett közelebb Nicolardot Lajos francia tudós «Lafontaine s az emberi komédia» című művé-ben, mely sajátságos czim alatt a természeti hangokról és különösen az állatok hangjáról mond el nagy érdekű és részben hasznos tanul-mány utján szerzett adatokat. Nem tartjuk fölös-legesnek, hogy e műből néhány érdekesebb rész-letet fölemlítsünk.

Az állatvilágban a némaság sokkal inkább el van terjedve, mint közönségesen hiszik. Igaz, hogy a némaság nem absolute értendő, hanem csak annyiban, hogy határozottan megkülönböz-tethető hang, a mely által az állat magát roko-naitól megismerteti, nem észlelhető náluk. A hal a vízben néma, legalább szerintünk, mivel a víz-ben nincsenek léghullámok a hang tovább szál-lítására, de valószínű, hogy azért van nekik is valami eszközük, a mi által magukat megértethe-tik. Vannak egész faj néma kutyák, melyek csak rendkívüli esetben adnak gyenge hangot; az igen meleg és igen hideg vidékeken élő kutya-fajok, mint azt már Cook kapitány is fölem-lítette útleírásában, soha sem ugatnak. Ily kutyafajok India némely vidékein nagy szá-mal fordulnak elő. Sőt vannak számos állatok a madarak között is, melyek pedig az állatvilágban a leglármásabbak; ilyenek a Braziliában és Sze-negalban élő veréb-fajok s Ausztráliában a pac-sirta, mely különben külsőleg teljesen hasonlít a mi pac-sirtánkhoz. A madárdal általában in-kább csak tavasszal hallható, az év többi rész-ben az erdő dalnokai az öröm vagy fájdalom egy-szerű csicsérgő kifejezésére szorítkoznak.

Mindenesetre legérdekesebb azonban az ösz-szes állati hangok között a madárdal. Nicolardot nagyon pontos és tudományos adatokkal mutatja ki, hogy az emberi hang és zene kizárólag egy-egy madár dalának utánzásából származott, fuvola, trombita, klarinét s minden más hang-szer alapja a madárének. A csalogány képviseli a madár-orchestrumban az orgonát s a kasta-gnetteket néhány ragadozó madár sajátságos csőr-csattogtatása. A madaraknak a tavasz üdvözlésén kívül sajátságos hangjaik vannak az öröm vagy fájdalom kifejezésére vagy némely természeti tüneménynyel szemben. A hajnalpirt a kakason kívül a pac-sirta, barázdabillegető, bibicz és bö-lömbika üdvözlők sajátságos hangjaikkal; esőt jósol a szarka, bagoly, aranybegy, harkály külön hangokon, melyeket Nicolardot művében kótára is szedett. Némely tengeri madarak, különösen a procelláriák, egészen sajátságos hangon jósolják meg néha órákkal előre a közelgő vihart.

A madarak sajátságos hangjai közé tartozik az is, hogy a páva különösen éjjel meglehető-s biztonsággal jelzi a házhoz közeledő idegeneket s így némileg a házi kutyát helyettesíti. A mit a római augurok a madár repüléséből következtet-tek, nagyjából az család, de nem egészen alap-talan dolog. Némely madárnak határozott elője-telme van, melynek különös hangokban ad kife-jezést. O'Meara emlékirataiban beszéli, hogy a francziák bevonulásakor Moszkvában óriási cso-port varju szállott a Kreml tornyaira, honnan sűrű csoportokban gyakran repültek a bevonuló franczia katonák feje felé és szárnyesapokadások között folyvást egyhangulag krákoztak, de köz-vetlenül a tüzvész kitorése előtt gyorsan mind elrepültek.

Kapcsolatban ez elbeszéléssel megemlítjük ugyancsak O'Meara elbeszélése után, hogy I. Napoleon teljesen hitt abban, hogy az állatok képesek egymást megérteni. Ugyanő különös elő-szeretettel beszélt mindig kedvencz lova értelmi-ségéről, mint a mely állat nagy tömeg közt is megismerte őt és mindig nagy örömet tanúsított, ha reá ült; kivüle csak a folyvást körülötte levő kocsist engedte hátára, de ekkor is érezni látszott, hogy lovagja most alárendelt személy. Ha vala-mikor eltévesztette a császárt az utat, a gyeplőt egyszerűen lovára dobta és ez gyorsan haza vitte. Néha oly sajátságosan nyertett a császárt látva, mintha valamit akart volna vele közleni.

Nicolardot is abban a nézetben van, hogy minden állatnak megvan a saját nyelve, habár mi azt nem értjük. Gallian 1770 körül két macskát teljesen elzárt más állatoktól és folyvást maga körül tartotta; állítása szerint a macskák-nak teljesen kifejlesztett nyelvök volt, egy és ugyanazon érzést és vágyat mindig egyenlő hanggal fejeztek ki, melyet ő teljesen meg-értett. Lucian a legyekről mondja, hogy zummo-gásukban nagy változatosság van, melyet egy-

más közt megértenek. Lamartine szerint arab lovaknak különböző dolgokra különböző hang-jaik vannak. Hauser Gáspárról, a sokat em-legetett lelenzről, írják, hogy mindaddig, míg húst nem evett, teljesen megértette a madarak csicsérgését és a kutya ugatásának változatos-ságait.

A madaraknál a hang változatosságán kívül még egy különös adomány is van, a nagy utánzó tehetség. Alig van madár, mely bizonyos fókig ne volnalképes a természet valamely neszt utánozni. Dugóhuzást, fűrészelést és más sajátságos hango-kat is megtanul a papagály, s a jégmadár bámu-latos ügyességgel utánozza más madarak hangját, a kutya ugatását, a bárány bégetését is. E mel-lett a legtöbb madár büszke hangjára és igyekszik másokkal versenyezni. Különösen ismeretes és gyakori a csalogányok versenye, sőt találtak élé-műlt csalogányokat, melyek halálra énekelték magukat és toraik szétronsolva voltak.

Egyike a legsajátságosabb tüneményeknek a hasbeszéd a madaraknál. Legismertebb ez a galamb turbékolásánál, mely madár sohasem nyitja föl csőrét, de turbékolása azért érthető és messze hallatszó. Az éles kakuk-szó is csak has-beszéd és így a szárcsák híres hangja. Mind, miként a békák brekegése is, csak az állat bense-jében képződik, a mint a levegő a testben ide és oda mozog. Az ázsiai agami madár hangja egy-nesen hátul jó ki, a szájjal épen ellentett rész-n és ezért la poule péteuse nevet visel, jelzéseül e sajátságos, bár nem épen ízléses hangnak. E madár torka egészen néma s hangképzésre alkalmatlan. Hogy ez a hasbeszéd, melyet az emberek valószínűleg szintén a madaraktól tanultak el, mennyire elterjedt náluk, mutatja az is, hogy még a csalogány is ad oly hangokat, melyek bensőleg képződnek s nem a bezárt csőrön át, hanem csak rezonancia útján lesznek hallható.

A madár végül tanul az emberektől s az em-beri társadalomban észlelhető zajtól. Az énekes madarak ezért nagyon szeretnek az emberi laká-sok közelében, lehetőleg parkokban tartózkodni. A kakuk, varju, fűrj, csalogány és fogoly Nico-lardot állítása szerint egészen pusztá, emberek által nem látogatott vidéken nem is található. A seregély, pac-sirta, veréb, pinty s mindenek fölött a golya csak ember közelében tartózkodnak, az emberek hangjait utánozzák. A golyáról mondják, hogy Afrikában néma, itt nálunk azonban kepelése a kasza élesítését utánozná, mely hang kedves előtte, mivel az ujonan kas-zált réten mindig sok eleséget talál.

Legjobban utánozzák az emberi hangot a ka-nári, seregély, varju, mindenekelett pedig a papagály, a mint az köztudomásu. Némely mada-rak az emberi társasleletről egyes hangokat utánoznak, így a baglyok a harangot, néha oly pontosan, hogy az embereket is megcsalják. Nicolardot szerint kellő türelemmel az aranybe-gyét, falifeckét és rigót is meg lehetne beszélni tanítani; a többi énekes madarak kiképzése pe-dig nagyon jelentékeny lehetne, mivel a legtöb-ben csakhamar képesek volnának egyes hang-szereket ügyesen kísélni. Tyrusi Maximus be-széli el, hogy egy fogoly rövid idő alatt képes volt a szobájában tartott madarakat rászoktatni, hogy fuvolájára hallgassanak s egészen annak rhythmusa szerint énekeljenek. Párisban egy állatbarát a Tuileriák kertjében szelidített meg néhány madarat annyira, hogy azok etetés után ujára repültek és az ő füttyülését csaknem észrevehető gonddal igyekeztek utánozni.

Valóban tisztán a madárdal is még eddig csak nagyjában ismert, rejtélyes, s egész sereg új és rendkívül érdekes kutatási kört jelöl ki a termé-szetbuvárok számára. Már az első kísérlet, me-lyet Nicolardot műve képvisel, tanúsítja, hogy az állat-és ember-világ között még a hang és be-széd tekintetében sincs oly áthidalhatlan külön-bőség, mint régebben hitték és még inkább mutatja, hogy mily hátra vagyunk még a természet meg-ismerésében, midőn a hozzánk legközelebb élő állatokról is oly keveset tudunk.

AZ IDEI PÁRISI SALONBÓL.

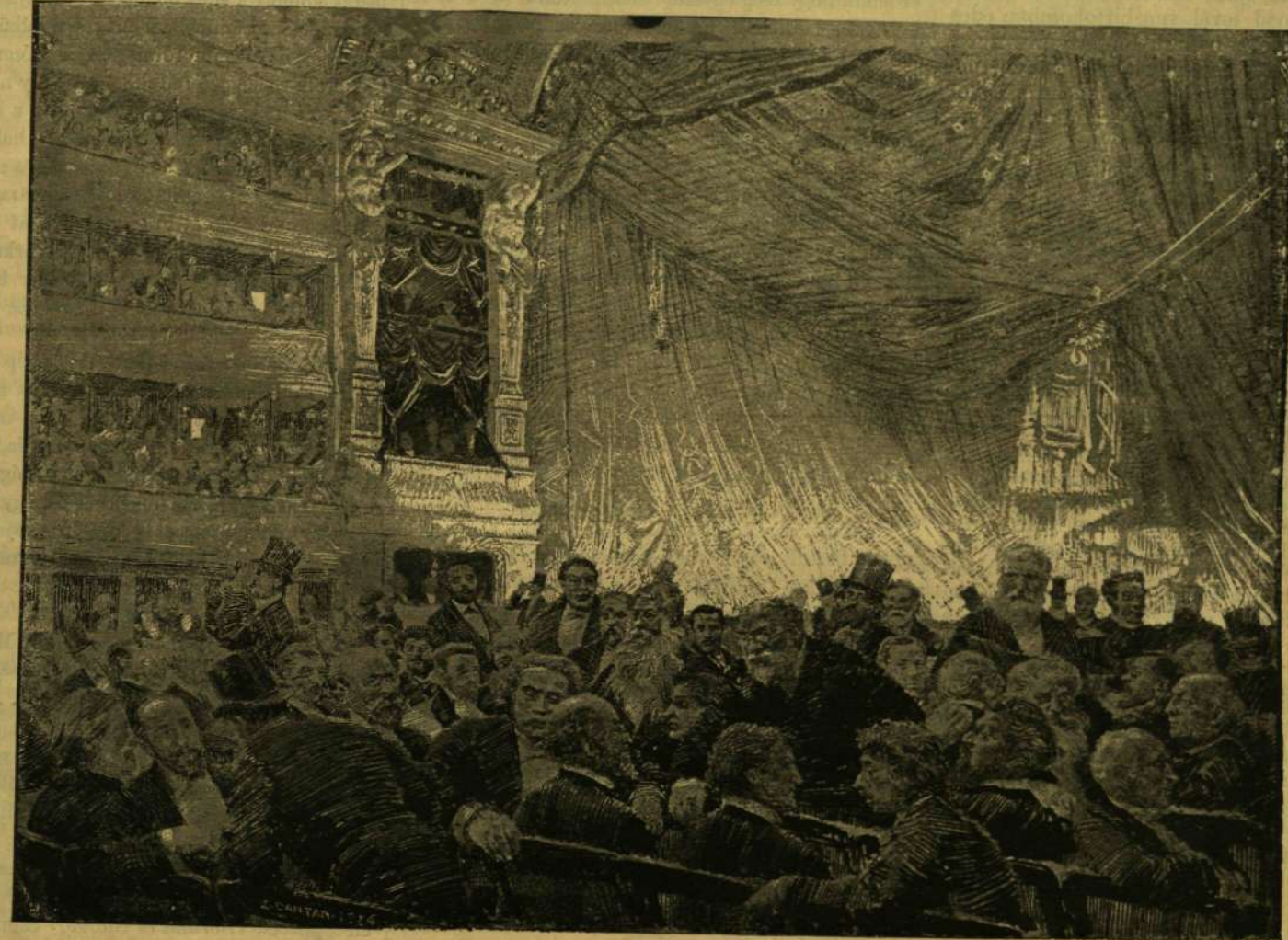
Május hó a rendes szaka a franczia festők nagy kiállításának, a Salonnak, melynek híre tul szokta szárnyalni minden más hasonnemű kiállítás híret s a nagy művész-nemzet babéraihoz újabb fényes szálakat szokott fűzni. Ez idén is kétezereztíz festmény volt kiállítva, dacára annak, hogy a jury több mint kétszer annyit visszautasított. Azt ugyan nem lehet állítani,

hogy ekkora szám közt több-kevesebb selejtes is ne lett volna, sőt a jury befolyásolásáról tekin-télyes egyének, képviselők által maga a franczia sajtó is több ízben panaszkodott már. De azért a Champs Elysées palotája mégis állandó Mekkája marad a hírt, nevet kereső művész-társadalom-nak, kiváló figyelem tárgya minden évben az idegen nemzetek művészei előtt, s ha nagyobb jelentőségű művek csak elszórtan merülnek is fel itt-ott benne, de találó színvonalát nyújtja

társalgó, kíváncsian látcsövező urak, arczu-kon az előadás benyomásának s a feszült várakozásnak nyomaival, de egyszersmind azzal a könnyved és elegáns fesztelenség-gel, melyet a derült szórakozás kényelme fejt ki egy distingvált körben. Fenna páho-lyok elmosódó körvonalaiiban arisztokratikus alakok, telivér párisi dandyk, a salonok és klubok hősei. Mondani sem kell, mert első pillanatra fölismerhető, hogy mindez

szemeiket, nem esmérék meg ötét, és az ő sza-vokat felemelvén sirának, és kiki mind az ő ruháját meghasogatá és port hint vala a maga fejére az ég felé. És ülének ő vele hét napon és hét éjszakán a földön, és nem vala a ki néki csak egyet is szólna, mert látják vala, hogy a fájdalom felette igen megnevekedett volna rajta».

Még csak annyit, hogy képeink a *Quantin* párisi czég által kiadott, s az illető művészek által, kiállított műveik után egyenesen e célra

A COMÉDIE FRANCAISE NÉZŐTERE EGY «PREMIÈRE» FELVONÁSKÖZE ALATT. — Dantan festménye az 1886-iki párisi Salonban.

JÓB BARÁTAI. — Brantot festménye az 1886-iki párisi Salonban.

mindig a festőművészet aktuális irányának és értékének.

A lefolyt Salon két jelentős darabja volt az a kettő, melyet mai szemünkben reprodukálva vees az olvasó. Az egyik ezek közül különösen érdekes, mert egy darab párisi életet nyújt abból a világból, mely a világ fővárosa művelt társasá-gának is valódi éliteje. Páris finom világfiái, rendes színházi látogatói, előkelő írói és egyéb jelesei képezik azt a csoportot, melyet Dan-tan ecsetje híven tüntet fel a Comédie Française egy «première»-jének felvonásközében. Élénken

az élet után van ellesve s az egyes arcok megany-nyi találó fotográfiák is.

A másik itt közölt festmény Brantot Alfréd-től «Jób barátait» tünteti fel, s a helyzet ugyanaz, melyet a biblia így ad elő: «Mikor meghallották volna Jóbnak három baráti mind ezt a nyomor-rúságot, mely ő rajta esett vala, egyenként az ő lakhelyekből eljövének, a Témán nemzetéből való Elifáz és Sühites Bildád, és a Naámabeli Sófár, mert elvégezték vala, hogy egyszersmind jönnének, hogy együtt vele bánkodnának és ötét vigasztalják. Kik felemelvén távol az ő

készített, 200 rajzot tartalmazó «Salon Artiste» című díszes füzetből vannak véve.

FÁY ANDRÁS NEMÉNY LEVELE.

Boldogult édes atyám negyven éven át, Fáy András haláláig, e lelkes és önzetlen hazafi barátságával dicsekedhetett. A kölcsönös megbecsü-lésben gyökerező e benső viszonyt még szoro-sabbá tette az a szellemi rokonság, melyben nemes törekvéseik közösségénél fogva éltek egy-mással. Majd idősb nénem születésekor komaságba

is jutottak; így hát fennállt közöttük mindazon kapocs, mely két, körülbelül egy idejű család-apatát a régi világban egymáshoz fűzhetett.

Barátságuk melegsége semmi sem bizonyítja jobban, mint érintkezéseik folytonossága, mely annyira szükségessé vált mindkettőjükre nézve, hogy ha édes atyján Fáy nem kereshette fel egy vagy más okból hosszabb ideig, a szobáját ritkán elhagyó mese-író csakhamar tollat fogott s rövid sorokban vagy felkeresésére kérte fel, vagy újabbnál újabb eszméit közölte vele.

Ily három rövid levél van birtokomban édes atyám iratai között, melyek Fáy András utolsó éveiből valók, melyek a legszebb és legeredtebb világot vetik e szép, igaz magyar jellemre. A néhány ünnepélyek alkalmából közlések nem lesz tán időszerte, s egyszersmind az ünnepelt emléke iránti mély tisztelet kifejezésül szolgálóland úgy egy elhunyt barát, mint közlőjük részéről.

I

Kedves komám!
Itt küldöm „Osloknai és házi növendék-élet” című legújabb munkám egy példányát. Tán Sándor öcsém némi részben veheti hasznát. Ohajtom, hogy ezen munkám is oly köztetsébe részesüljön, mint „Halmai-családom”, melynek némi részben folytatása; de az idők mások, s most, mi nem politika vagy vers, caviar (kaviár) a publicumnak.

„Hulló virágok” című munkám is, néhány nap múlva, kikerül a sajtó alól; s ezzel végkép berekeszteni szándékozom írói pályámat. Hiába! a lélek még kész volna, de a test erőlen! Ágg korom gyöngékdésai már kályháim mögé internálnak s tetlen-ségbe s tán végfeleltetésbe vonulok vissza! mi munkássághoz szokott embernek oly korszakban, melyben mindenféle tevékenység zajlik, kettős kín! Csak azon öntudat nyugtat, hogy még mozoghattam, magam is mozogtam, s itt-ott kis lépésöcske is voltam fentebb hágáshoz! Adjon áldást az ég azokra, kik a hon változás napjaiban, annak javára valamit tehettek és tesznek!

Nagybecsű barátságába ajánlott szives tisztelettel maradtam Pesten, 29. decz. 1860.

Kedves Komám Uramnak
(A typographiában látom, hogy a „Hulló virágok”-ra előfizetett Komám Uram.)

alázatos szolgálója s tisztelő barátja
Fáy András m. k.

II

Kedves Komám!
Sándor öcsém számára itt küldöm egy fris magyaromat, melyet Susánna-napra a menyemnek komponáltam mint vint cigányt. Hátára van írva a para azt legény dalszövege is. Uriért az eb is kedves lehet.

Takarékpénztári nagy-gyűlés előtt óhajtnék egy pár szót szólni Kedves Komámknak! Ha valamikor házam felé esik járása, legyen szerencsem egy fél-órécakára. Magam szívesen mennék, de most aqumocium előtt csak löttyögök, s tipegek a világban.

Barátságos tisztelettel maradtam
Pest, 12. mart. 1862

tisztelő barátja
Fáy András.

(A „Fris”, melyet bizonyosan fia Gusztáv tett le zongorára és irt le tiszára, egy tizenhat ütenyből álló igénytelen dallam. Látszik, hogy hegedin componálta s hogy Lavotta nagy tisztelője volt. A dalszöveg így hangzik: (nota benea dallamra nem lehet énekeini)

1. Kis babám, be mérges a kutyákat!
Tán uszítja rám mostoha-anjátok;
Hogyha megyek este felé hozzátok;
Ugy aztán, hogy számra jó az átok!
2. Am az eb hadd ugasson, nem bánom,
Vesszenek az irgy nyelvek, nem számom!
Csak te szeres irgyalom, azt kívánom;
Uj borra majd hazá rántak, kis lányom!

III

Kedves Komám!
Ezen beállott 1863 évben szivemből kívánok kedves Komámknak áldást, békeséget, szebb jövőt, borb, buzást, kenyeret, praeferaance-ban (igy) sok vereset, erdejében sok makkot, kertjében sok zöldséget... Tartson meg ez évben is nagybecsű barátságában, és ha ez évben a kaszás esont-ember, — mely már olykor kancsallt felém, — kitalálta, mint a kaposzta-fejet, vágni, jó emlékezetben! A catholicust a buzgalom, a lutheránust a nostrás (igy) szelleme, a kávinistát a barátság tartja össze — ez utóbbi gyéren: mert fájdalom! sok összetartással nem igen dícselkedhetünk!

Pest, 1-ső jan. 1863
Kedves Komámknak tisztelő, szerető barátja
Fáy András m. k.

(A praeferaance azon kártya-játékra vonatkozik, melylyel a téli esték alatt az öreg urak Kozma Vazul nyomdász társaságában idejüket töltötték. Egyéb-iránt különös, hogy a praeferaance, a mint ezt írni kel-let, a franczúzoknál legalább a mostani nemzedéké-
kölészetes ismeretlen játék. Egy múlt századbeli „mémoire”-ban olvastam róla, s hozzánk bizonyosan az 1789-iki emigráció hozta be.)
Bertha Sándor.

RODALOM ÉS MŰVÉSZET.

GYÖRNYILMOS KÖLTEMÉNYEI

Győry Vilmos költeményei megjelenését lapunk közelebbi számában jelentettük már s méltányoltuk röviden, néhány sorban a kötet érdemét. De megérdemli, hogy még egyszer visszatérjünk rá s nem közönségsé jelenségeire felhívjuk az irodalom és a jó izlés barátainak figyelmét. Győry Vilmos nem tartozik ugyan költői irodalmunk első rangú, örökfényű csillagai közé, de határozott tehetség, melyet tanulmány művel ki s a világirodalom melegeinek szerete s a szép iránti forró vonalom nemesített meg. Nemes kedély, meleg bensőség voltak eredeti, vele született sajátjai; a szép és igaz iránti lelkesedés korán hozzá járultak e tulajdonokhoz s a nagy példányok tanulmányai és hatásai folytonosan fejlesztették és tisztították ízlését. Így emelkedett fokról fokra az irodalom jelesei közé. Fejlődése folyamatát érdekesen írja le a kötet előtt álló terjedelmes (119. oldalra terjedő) életrajzban Radnai Rezső, ki nagy szeretettel dolgozott az emlékművön s lelkiismeretes gondnal gyűjtött össze minden adatot s helyesen tudta megválogatni és kiemelni a kellő szempontokat. Érdekelj olvasunk, mikép izmosodott fokról fokra a már szegény fiatal korban feltűnt tehetség; mikép tisztult a kezdetben csapongó s virágos képzelődés; mikép erősödött ízlése a nyugati remekírók példányai; mikép vált egy — nálunk nem gyakori — árnyalat: a vallásos bensőség alkotó elemé költészetében s mikép jutott végül oda, hogy legkisebb gondolatát vagy érzelmét is nemesen, tisztán s igazán tudja kifejezni. — Ő is, mint talán mindenki, lyrai dolgozatokkal kezdte írói pályáját. De még egészen fiatal, csaknem gyermekkorában, prózai elbeszélések lép fel — melyekben Jókai hatása alatt áll — s ezekkel vonja magára a közfigyelmet. Prózája még akkor költőbb mint költészete — s csakhamar a költészetben is az elbeszélő faj felé fordul előszeretettel. Balladái s kisebb költői beszélei inkább a Garay, mint az Arany János iskolájából valók s azért tiszta külalakjuk mellett sem tehetik azt a hatást, melyet az akkor már Arany balladán lelkessül közönség a régi iskola művein nem érezhet többé. De lassanként itt is átalakuláson megy át s későbbi balladái közt találunk e részben is tökélyesebbet, például „A szegény Juli vasárnapja”, 1874-ből. Elbeszélő költeményeiben még egy vonás lép meg, a rendesen komoly, sőt bölcseledő s érzelmes költőtől a nyugas humor, mely e komoly környezetben annál kellemesebb benyomást tesz ránk, például az „Özveggy ember házassága”-ban; valamint a tősgyökeres magyarság nápiessége is, melyt a svéd és spanyol költők fordítottól kevesebbé várnának, mint a csak eredeti író költőtől, mely pedig Győry költői nyelvének egy kiváló sajátja, s mely a többi közt a „Világtalan” című hosszabb, de mégis befejezetlen maradt tőredékben, s a „Királyi ajándék” című elbeszélésben, stb. lép előtérbe. — A kötet második csoportja „Vegyes költemények” szerény című alá van összefoglalva. Itt találunk néhány sikerült ódát, köztük: „Ferenzi István elhagyott lakában” s „Calderon emlékezete” (mely egy nemzetközi pályázatra készült, de a műfajterlem s ízlés teljes hiányában szenvedő bírálók által megfoghatatlanná mellőztetett!) néhány komoly hangú (s azért genre-nak nem nevezhető) életkép, melyek közül a „Csokonai anyja”, a „Boldog emberek”, „Egy anyához” — s mindenek fölött a „Két kép” (I. A remete; II. Az apostol) címűeket emeljük ki s az „Egy kis egészhez” című, jóízű humortól duzzadó költeményét. — Foglalkuk hová a harmadik és negyedik csoportot, a tiz imát és harminczkét áldást — melyek Győry költészetének a vallásos jellegét adják s a legjobb közé tartoznak, miket költészetünk e nemből felmutathat; kivált az áldások, melyeket nagyobbára fiatal, serdülő növendékeink írt, kik tőle részesültek vallásos oktatásban s áldásait egész életükre kiható, maradóan drága emlékek vették el tőle. Szintoly becsek a gyermek-versek is, száma tizenkilenc; de a melyek csak igen kis részét foglalják magokba annak, a mit Győry e nemből írt. Ő igazán tanulmányozta s megfigyelte a gyermekek jellemét, ízlését, képzelődését; nekik

tetsző apró versikkkel képes könyvek egész kötetét töltötte meg, bámulatosan leleményes természetiség-gel; ezek közül azonban itt csak a nagyobbacska s önálló (a képek nélkül is érthető) darabok java van összeszedve. Az utolsó csoport végre Szerelm és család címet visel. Minden (vagy a legtöbb) költő természetiségének fő-forrása — Győrynél számban nem oly gazdag, mint bensőségben s nemes érzelmekben. Egy fiatalkori — majdnem tragikus hangulatú, mindenesetre elégias végzetű idyll után a családi fészkek komoly s édes boldogságát tárja elénk e fejede, melyen örömmel pihen meg lelkünk. Valóban, ha Győrynek a műfordítás terén (Tegnér, Moreto, Calderon, Shakspeare, Molière stb.) oly nagy érdemei nem volnának is, melyek őt e téren a legelső közé emelik, eredeti költeményei is tisztas helyet biztosítának neki költői irodalmunkban — s mindenki előkelő helyre teheti magyar könyvtára polcraira e 441 lapra terjedő (a Franklin-társulat nyomdájából ízléses kiállításban kikerült), szép díszkötésű kötetet, melynek címlapján, belső érdemén kívül is pártolásra intőleg áll e pár szó: Az örökösök tulajdona.

Vajda János. Szabadka város szép példája, hol lelkes irodalombarátok Vajda János műveire több, mint száz előfizetőt gyűjtöttek, nem marad követők nélkül. Zomborban dr. Molnár Gyula, Dömötör Pál és dr. Schuller Simon urakból bizottság alakult, mely azt a feladatot tűzte maga elé, hogy a jeles költő műveit minél szélesebb körben terjessze. Vajda János két kötet (költői és prózai) munkájának előfizetési ára 4 forint; egy-egy kötet 2 forint. Előfizetéseket lapunk szerkesztősége is elfogad.

Garay János összes munkáiból Mehner Vilmos kiadásában négy füzet hagyta el a sajtót, s ezekkel együtt eddigelő hat füzet jelent meg. A lyrai vegyes költemények vannak ezekben, s az első kötet is bevezetődik. A hatodik füzetet egészen a Ferenzy József által írt életrajz és az első kötethez szolgáló jegyzetek foglalják el. A csinos kiállítású füzetek mindenike 35 kr.

A nemzeti könyvtár, Aigner Lajos vállalatja, füzetes kiadásban bocsátja közre Pulszky Ferenc elbeszéléseit „Abránd és valóság” cím alatt. Az első füzet a „Mese a csillagfiról és a királyfiról” című dolgozattal közli, mely a hatvanas években jelent meg és politikai vonatkozása. Egy füzet ára 30 kr.

Nósselt Frigyes világtörténelméből magyar fordításban megjelent az 6-kor. Németből fordították Demeter Sándor, Kiss Lajos és Paál Ferenc. Ifj. Csáthy Károly adta ki Debreczenben. Nósselt könyve leányok számára van írva s Németországban sok kiadást ért meg, Tapintattal van szerkesztve, összeállítás és elbeszélő hangon előadva. A világtörténelmet a tanulását nyújtja, bűneit, vérgességeit mellőzi. Ára 2 forint.

Kereskedelmi irodai munkalátok, írták Jónás János és Havas Miksa, a pozsonyi kereskedelmi akadémiá tanárai, kiadta Stampfel Károly Pozsonyban. Kiegészítő része ez a Jónás Jánostól nem régen megjelent „Kereskedelem- és forgalom-isme” című munkának. Részletesen s a kereskedelmi ügyletek körének teljes ismeretével tárja föl a comptoirók csaknem kimeríthetetlen írásbeli teendőit, azok formai szerű és törvényes lelkét, egyrészt az üzleti levelezéseket, másrészt a nyilvántartásra szolgáló eljárásokat, a könyvitelt, a számlát, számlákat, váltókat, skontókat, checkeket stb. A példák foglalják el a könyv nagy részét, s mindenből többfélet mutat föl, az egyszerű számlától kezdve a vagyonmérleg és leltár készítéseig. A kereskedői körök figyelmét megérdemli. Ára 2 forint 50 kr. vagy vászonkötésben 3 forint.

Az olajfestészetről kézi könyvet írt N. Czike Ferenc s arra 1 forint 50 krajár fogad el előfizetéseket (Budapest, VII. Aréna-út, 14. sz.). Az előfizetési felhívás szerint megvan a tíz ftre terjedő könyvben minden útbaigazítás olyanok számára, kik festeni akarnak, a kellékek ismertetésétől a festékek vegytéseiig és feldolgozásáig. A művet Feszty Árpád jeles művésznök nézte át s ajánló sorokkal látta el.

A népszerű természetudományi előadások gyűjteményében, melyet a természetudományi társulat ad ki, időszereleg jelent meg dr. Chyzer Kornél előadása a magyar fürdőkről, melyben az ország egyik természeti kincse, a fürdők és gyógyfürdők fölött tart szemlést s ismerteti is azokat. A mehádiai Herkules-fürdőről, Bártfáról, Ó- és Új-Tátrafűrőről, a csorbai tőről, Trecsén-Tepliczről képeket is közöl a füzet. Ára 45 kr. A népszerű előadások egy évfolyamára a természetudományi társulat tagjai 1 forinttal fizethetnek elő.

„Bíró előtt” címzen csinos kiállítású kötet hagyta el a sajtót Szegeden. Huszonhárom apró történet van benne Békefi Antal hírlapírótól, kinek a „Szegedi Napló”-ban megjelent törvényszéki rajzai már előbb figyelmet ébresztettek. A kötetben is ily, törvényszéki rajzok vannak, s a fiatal író új talajon műveli a novelláírást. Egy-egy lélektani mozzanatban, fordulatban elég tartalmat tud összefoglalni, s mert az elbeszélés hangját is bírja, és az életből elcsesett vonásokat elég találón alkalmazza, kedvezően mutatja be magát e kötettel. Ára 1 forint.

Mulattató zsebkönyvtár. Esztergomban Buzárovits G. indított meg ily cím alatt olcsó füzeteket. Ezekből most a 31—34. füzetek kerültek ki a sajtó alól a következő tartalommal: Derült percek, vig rajzok (összesen öt) Csáktornyai Lajostól. Két elbeszélés, Reuter Frigyes kisebb műveiből. Plattdéutschból fordította K. L. Ezek ára 12 kr. A cigányok, vig éposz hét énekben, írta Rudnyánszky Gyula; ez kettő forinté, ára 24 kr.

„Nem illik.” Ez a címze egy kis füzetnek, mely Singer és Wolfner kiadásában a napokban jelent meg s bevezetéssel Porzó (Ágai Adolf) látta el. A könyvecske a „Don't” című angol mű nyomán van írva s szabályokat ad az illem, a jó magatartás, a társadalmi formák és érintkezések minden köréből, mikellyel minden világban foglalkozó egyén sikerrel használhat. Lehet, hogy itt-ott túlságos részletezést is találunk benne, oly illemszabványokra nézve, melyeknek helye nem a szalonban, hanem az iskolában van, de ez azért nem kisebbíti a művecské praktikus értékét, mely a józlás szigorú, de a természeteggyel nem ellenkező határaiban bírja kritériumát. A füzet ára 50 kr.

Folyóiratok. A Nemzetgazdasági Szemle új füzetek főbb cikkei: Közégszűségügyi állapotaink, dr. Weszoloszky Károlytól. Győr (kereskedelmi szempontból) Krisztinkovics Edétől. Aru forgalmunk Ausztriával. A keleti vasutak bulgáriai csatlakozása; vegyes közlemények. — A Paedagogiai Szemle június füzetében Frey József fővárosi nyug. igazgató-tanító arczképét és életrajzát közli, s ezenkívül a tanúgygyel foglalkozó számos cikket.

Új színművek. A nemzeti színház drámaírói bizottsága előadásra ajánlotta Jókai Mór „Keresed a szíved” című négy-felvonásos színművét, mely „A köztársasági ember fia” című regény meséjéből van írva. Továbbá elfogadta még a bizottság, de csak föltételesen, a kijelölt hibák elhárítása reményében, az „Érdek nélkül” című egyfelvonásos vígjátékot, melynek szerzője a kézirat címlapján nem nevezte meg magát.

Zenemű. „Berta-csárdás” címmel új csárdás jelent meg Rózsavölgyinél, melyet Pink János zene-tanár írt a budapesti tanító-egylet tati kirándulásának emlékére. A zenemű, mely Besenbach Berta ur-hölgynek van ajánlva, tetszett a kirándulóknak. Ára 60 krajczár.

Felhívás a magyar közönséghez Kisfaludy Sándor összes munkáinak kiadása érdekében. A magyar irodalom már rég szükségét érzi Kisfaludy Sándor művei teljes kiadásának, és több mint egy évtizede, hogy Toldy Ferenc a teljes kiadásnak ter-vét is elkészíté. Toldy halálával a kiadás elmaradt, de a szükség még érezhetőbbé vált, főképp azóta, hogy Kisfaludynak számos levele, magán- és hadi naplója előkerült. Az irodalomnak vél tehát jó szolgálatot tenni a Franklin-társulat, melynél Kisfaludynak Minden Munkái és Hátrahagyott Munkái megjelentek volt, mikor elhatározta, hogy Kisfaludy Sándor-nak összes költői és prózai műveiből teljes kiadást rendez. A lehető teljesség elérésére a Franklin-társulat azon hazafias kérelemmel fordul a magyar közönséghez, első sorban a költő rokonaihoz és örököséhez, hogy Kisfaludynak birtokában levő eredeti kéziratait, ide érte leveleit is áltársulatnak rendelkezésére bocsátani sziveskedjenek. — A társulat a kéziratokat, melyekért teljes felelősséget vállal, az igazgatóknak nevére kéri címzettetni (Budapest, egyetem-utca 4. sz.) és lemasolás után közzétételével azonnal visszaszolgáltatja. Budapest, 1886 június 12. Hazafias üdvözléssel — a Franklin-társulat.

KÖZTÉTELEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia jun. 7-iki ülésén az első felolvasást Pulszky Ferenc tartotta a magyarországi ókori leletekről.

A jeles tudós bevezetőleg azt is érintette, hogy a régészeten még mindig sok a mifélevaló máshol is, de nálunk szintén. Aztán rátért a kő-korszak, a réz-

és bronz-korszak jellemzésére és a nevezetesebb tárgyakra és lehellyekre, megjegyezvén, hogy egyik korszak csak lassan és fokozatosan váltotta föl a másikat, a régibb fegyvereket és eszközöket még sokáig megtartották az emberek, mikor már újabbakkal is éltek. Amerika is példa erre, hol a vörösbőrűeket a rézkorszakban, a mexikóiakat a bronzkorban találták az európaiak. A civilizáció bizonyos foka és nem az emberiség meghatározott korszaka nyilatkozik a kő, vas vagy bronz korszakokban. Bronz tárgyakban Dánián és Skandinávián kívül hazánk leggazdagabb, s nagybecsű bronzöntő műhelyekre is sokszor találtak, formákkal és eszközökkel, tört tárgyakkal stb. Kár, hogy a gazdag leletek nem mindig juthatnak a magok épségében a nemzeti muzeumba. De uraink szívesen, s ezenkívül kútfó gyánát is használják. Kemény János, Erdély fejedelme, eszes és vitéz férfi, ki a szőlősi csatában esett el, a krími tatár fogságban írta 1657—1658-ban, de kézirat maradt, s mikor a következő évben kiszabadult nagy váltásdíjjal a fogságból, nem folytatta tovább. Kéziratban meglehetősen elterjedt, míg végre 1856-ban kitűnt történetirónk, Szalay László nyomtatásban is közrebozsátta. Deák Farkas arra figyelmeztet, hogy e szép és meglepő előadás iratot a történetbúvár csak óvatossal fogadja és adatait szigorúan vizsgálja meg, mert irányzatossá mő a Rákóczi fejedelmi család ellen, a mit Kemény saját maga mellett irt mintegy röpiratul, hogy a Rákócziakat népszerűtlenné és magát Erdély fejedelmi székre ajánlja. A miket ir, azt más adatok sokszor ellenkezőnek tűntetik föl. Kemény önéletraját, mint történeti kutforást, ugy kell nézünk, mily viszonyban áll egy trónkereső népszerűségével s csak ennek szigorú megvizsgálása után határozhatjuk meg, mennyit ér és miképen higgyük. — A jelen voltak mind a két felolvasást érdeklődéssel hallgatták.

A történelmi társulat e hó 5-ikén tartotta havi ülését Pulszky Ferenc elnöklété alatt. Némethy Lajos, a főváros történetének buzgó nyomozója, azon hősök neveit közölte, kik 200 év előtt, midőn Budavára a törököktől visszafoglaltatott, először hatoltak a várba. A vár északi részén Eörményesi Fiáth János, a győri gyalogság őrnagya, 600 emberrel jutott fel, a hol egy győri hajdu tűzte ki a magyar lobogót. A második hős Ramocsaházy Endre, akkor zászlótartó, utóbb százados volt. Ő a fehérvári kapunál jutott be a várba oly gyorsasággal, hogy övétől elvágott; a törökök elfogták s felakasztották, de emberei még ideje korán megmentették. Továbbá felemlíti Pechmann Márton, a ki a vár déli oldalán, a királyi palotánál jutott be a bajorokkal, mely hősöket tízezer örmagygyá és bárová lett. Petneházy ezredes is nagy szolgálatokat tett az ostrom alkalmával. Ezután Thaly Kálmán tett jelentést Battyhány Ádám grófnak Budavára és Kanizsa visszavételére vonatkozó levelezéséről, nagy elismeréssel emlékezve meg Battyhány Odón hercegről, a ki az okiratokat készséggel bocsátotta a társulat rendelkezésére. Végül Komáromy András a Thurzó Mária végrendelete ellen indított XVII. századbeli perrel tartott előadást.

Műemlékek restaurálása. A műemlékek országa bizottsága legutóbbi ülésén elhatározta, hogy a nagy történelmi érdekű füléki váromot fentartani óhajtja, de mivel nem tudja, mennyire terjesztendő ki a tatarozási munka, fel fogja kérni a vallás-és közoktatásügyi miniszteriumot, intézkedjék az iránt, hogy a vár hatóság a munkát a kir. mérnök által tervezesse, a tervet és költségvetést a bizottságnak küldje be, addig pedig a romot további rongálástól óvja meg. — Tandor Ottó építész betervezte az ócsai régi templom restaurácziójának két tervét, melyek közül a bizottság az olcsóbbakat fogadja el, megkéri a közoktatási miniszteriumot, hogy e költségek megszerzése végett a református püspökségek hozzájárulását eszközölje ki. — A bártfai plebániatemplom északi hajójának keleti falán felfedezett fal-festményekről Linhardt rajz után másolatokat készített és azokat beküldötte. — Tudomásra jutott a bizottságnak, hogy Sopron városa a soproni vár falainak és tornyának tatarozása végett tervet készített. Ennek következtében a bizottság elhatározta, hogy e tervet megtekintés végett Sopron város tanácsától elkéri. Ezzel az ülés véget ért.

Az orvosok és természetvizsgálók ideai vándor-gyűlése aug. 21-ikén kezdődik Buzián és Temesvárt folytatják.

A vándor-gyűlések 6 forint tagdíjjal mellett mindenki tagja lehet. Tagsági jegyek kaphatók július 10-én Budapesten Gerlóczy Gyula egyetemi tanárnál és Temesvártól Steiner Ferenc gyógyszerésznél. A beiratások Buzián történetek augusztus 19., 20. és 21-én, ugyanott lesz az ismerkedési estély, 21. és 22-én tartatik a megnyitói közgyűlés, 23-án szakkülsők, 24-én berándulás Temesvárra. Itt 24. és 25-én szakkülsők és tudományos estélyek, 26-án bezáró közgyűlés, ezután kirándulások történetek, és pedig 28., 29. és 30-án a Herkulesfürdő, Orsova és Bazsián át a Marillavölgybe, e klimatikus gyógyhelyről Aninára, augusztus 27., 28. és 29-én Resicza és 27-től kezdve 4 napon át a geologusok által rendezendő kirándulás Pojana-Ruzska vidékére. A három rendű kirándulás iránya tetszés szerint választható. A kirándulás vezetőiként a három törvényhatóság főnökei kéréssel, és pedig ifj. Örmös Zsigmond temesi, Jakabffy krassó-szörényi megyei alispánok és Telbisz Károly temesvári polgármester. A pályamű: „Mily higiéniai viszonyok befolyásolják, különös tekintettel az endemikus maláriára, a gyermekhalálzást Délmagyarországon?” — 100 darab 10 frankos aranyral fog jutalmaztatni.

Az állatvédő egyesület közgyűlése jun. 7-ikén ment végbe Királyi Pál előklété alatt.

Az évi jelentés azt is fölemlítette, hogy az egyesület lépéseket fog tenni a filemüléknek hazánkban történő nagy mérvű kivitele ellen. A választmány 100 forint pályadíjat tűzött ki oly népiszkola könyv megírására, a miből az állatvédelem szeretetét sajátíthatják el a gyermekek. Hanem maga az állatkinzás megakadályozása a főváros területén sok bajjal jár; mert az elnökség közvetítése a feljelentés és rendőrség közt csak hat esetben vétettét igénybe. A jelentés köszönetet mond mindazoknak, kik az állatvédelem s az egyesület ügyei körül buzgalmat vagy szívessegget teljesítettek. Elhatározták, hogy az „Állat-barát” című lap helyett évkönyvet adnak ki, s hogy az állatok élve boncololása ellen a kormányhoz fordulnak, utalva a Poroszországban és Ausztriában kiadott kormányi rendeletekre. Az elmúlt évben a bevétel 1570 forint, a kiadás 526 forint. A tagok száma 1257 rendes és 36 alapító. A tisztikart újra megválasztották, s a választmányt is, melynek számos női tagja van.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Magyar nevelőnői tanfolyam. A vallás-és közoktatási miniszter meg tavaly elrendelte, hogy a budapesti sugáruti polgári tanítóképző-intézetnél magyar nevelőnők képzésére külön tanfolyam szerveztessék, melynek főczélja az, hogy ne csak külföldi, hanem kellőleg képzett magyar nevelőnők is legyenek. E tanfolyam a múlt tanév elején nyílt meg és az első év nyilvános vizsgálatai e hó 7-ikén folytak le. Különös gondot fordítottak a francia, angol és német nyelvekre, valamint a zenére.

A vizsgálat, melyen Ginczy Pál és Hanzély miniszteri tanácsosok is megjelentek, a növendékek hozzá tartozóknak élénk érdeklődése mellett történt meg, és szép eredményt lehetett följegyezni. A tanfolyam nyolcz osztályba (egy-egy osztályba csak 8—10 növendéket vesznek föl) az elméleti tantárgyakon kívül a kézimunkában, a nyelvekben és a zenében a legjobb sikert mutatta fől, a mi a szaktanárok rendszere mellett Zirzen Janka igazgatónőnek képezi első sorban érdemét. A most következő tanévben e tanfolyam második s jövőre harmadik osztálya nyílik meg, mindig csak 8—10 növendék számára. Miután azonban augusztusban a helyiségeket tetemesen kibővítik, valószínű, hogy párhuzamos osztályok is nyílnak. A tanfolyammal kapcsolatban egy gyakorló elemi iskola első osztálya is megnyílt ez évben négy növendék számára, azzal a czéllal, hogy a nevelőnők a tanítás gyakorlatában is képezésk magokat, a mi a növendékek csekély számánál fogva annál könnyebb, mert a nevelőnők a tanítást úgy vezethetik, mintha négy gyermekkel bíró családnál már is alkalmazva volnának.

Rektorválasztás. A budapesti egyetemen az 1886—87-iki iskolai évre egyhangulag dr. Korányi Frigyes, az orvosi egyetem kitűnő tanára választott meg rector magnificensnak.

MI UJSÁG?

A történelmi kiállításra a főváros a királyi őfelségét is meg fogja hívni. A diszes meghívó utal a szeptemberi ünneplő rendezésének jelentőségére, melylyel Magyarország szétszakadt részeinek egyesítését ünneplik s arra, hogy Budavára visszavétele a törököktől, Károly lotharingiai fejedelem vezetése alatt mindenhon emlékeztetes esemény maradt. A meghívót a polgármesterek írták alá. A kiállítás anyagának rendezésére, felállítására, a kiállítás katalógusnak kellő időben való elkészítésére a kiállítás megnyitására hátralévő idő nagyon rövid. Ennélfogva a kiállítási bizottság felkéri mindazokat, kik

tárgyakat jelentettek be s eddig be nem küldték, hogy ezeket mihamarabb (Budapest, városligeti műcsarnok czím alatt) beküldeni sziveskedjenek. A beküldési határidő május hó 31-én ugys lejárt.

Mária Valeria főhercegnő eljegyzésének híre
Az utóbbi időben Mária Valeria főhercegnőről több-nyire irtak a külföldi lapok eljegyzési, hírek melyekről kiderült, hogy légből kapottak. Most a müncheni „Allgemeine Zeitung»-nak azt írják, hogy Frigyes Agost szász herceg azért időzik Bécsben, hogy eljegyezze magának Mária Valéria főhercegnőt. Mária Valéria, ki most van 18-ik évében, csak az idén vezetett a nagy világba, a menyieny részt vett az udvar farsangi ünnepjeiben. Frigyes Agost herceg, a szász király öccsének legidősebb fia, ő a szász trónörökös, mert Albert király házassága meddő maradt.

Stefánia trónörökösné elfogadta magán könyvtára számára „Az ember tragédiájának» német fordítását. Fischer Sándor fordította le Madáchéét.

Kisfaludy Sándor badacsonyi lakóháza. Pünkösd második napján leplezik le Badacsonyan az emléktáblát Kisfaludy Sándor lakóházán. Az ünnepélyt a Balaton-egyület rendezi, s általános iránta az érdeklődés Zalamegyében, de különösen Badacsony vidékén. A hegybirtokosság és az ottani yachttársaság bizottságot alakított az ünnepélyre kirádlók fogadására. Az emlékkő már be van illesztve a Kisfaludy-házba. Isztriai szürke márvány, rajta e felirat: „Kisfaludy Sándor legszebb regéit írta e helyen, emléket ünnepelte a Balaton-egyület 1886. június 14-én.»

Az egyleti titkársághoz érkezett eddigi bejelentések szerint képviselve lesznek: a Kisfaludy-társaság Csiky Gergely és Degré Alajos által, az írók és művészek társasága, a Balaton melletti megyék, b. füredi, keszthelyi, tapolczai községek. A kirándulásra jegyek az író körben (nemzeti színház házába) kaphatók, ugyanott részletes programok is.

Benczur Gyula arany érme. A protektori nagy arany érme, melylyel a bécsi műcsarnok kiállításában Benczur Gyulát mint arczképfestőt tüntették ki, a napokban érkezett meg Budapestre. A bécsi művész-egyület e legnagyobb kitüntetését Benczur a gr. Károlyi Gyula arczképével nyerte el, melyet lapunk is bemutatott. Benczur kitüntetését nagyon emeli, hogy ugyanakkor a híres Angelinek a királyról festett arczképe is ki volt állítva. Az érme harmincz aranyat nyom és pompás műfv, a bécsi művész-egyület protektorának, Károly Lajos főhercegnék domború arczképével. A kitüntetés Benczur Gyulához a főhercegnék egy igen hizelgő levele kíséretében jött. E sajtókezű levélben azt mondja a főherceg, hogy az általa adalított nagy éremnek a jury által történt odalítéséhez annyival inkább örömmel járult, mert a kimagasló becsi képben magának is több ízben volt alkalmá gyönyörködni. Kifejezi a főherceg a levélben azt az óhaját is, hogy a művész a bécsi kiállítást máskor is fel fogja keresni alkotásaival.

A kolozsvári főtemplom, egyike legszebb műemlékeinknek, díszleten bódékkal van körülveve. Most ezek helyett bérházakat akarnak építeni, a mi a templomot még jobban eltakarná. Trefort miniszter, a műemlékek védelméről szóló törvényre támaszkodva, beköveteltelte az új épületek tervrajzát s a kolozsvári főispánt felszólította, hogy az ügy mibenlétéről legyen neki jelentés. Most már remélhető, hogy a főtemplom valahá megzabadul minden éketlen függelékétől s a főter igazi díszere válik.

A tüntetések napjai. Június 5-ike óta a főváros a legizgalmasabb estékelt élte meg. Zajos tüntetések, majd nagymérvű utcai kihágások következtek egymásután. Kezdődött azzal, hogy a „Pester Lloyd»-ot egy czikke miatt elégették és a szerkesztőségnek macsekazénát adtak s folytatódott egy zajos fogadtatás előkészületeivel, mely fogadtatás Janszky tábornoknak volt szánva, kit Pécseről e hó 6-ikán este várta vissza, de nem jött meg. És végződött utcai kravalokkal ablakok és lámpák összezuzásával, több sebesüléssel.

A június 6-iki nagy tüntetésnek, mikor a rendőrség kíméletlenül neki támadt mindenkinek, a kit csak az utcán előlaltál, Braunsteiner Nándor 27 éves henteslegény esett áldozatul. Két halálos sebbel rogyott le, s mire a előtérbe vitték, meghalt. Kitétt csak a temetés előtti órában tudták kideríteni; addig másokat sejtettek benne. A rendőrség fejevres föllépése a képviselőházban is éles bírálat alá

vett eljárása fölötti ingerültség adhatta meg aztán a további lökést a zavargások ismétlődésére. Az egyetemi ifjuság már az e hó 7-iki tüntetések után elhatározta, hogy nem fog részt venni az utcai csoportosulásokban s tartózkodik minden tüntetéstől. A rendőrség két ízben falragaszok után is intette a közönséget a csoportosulásoktól, a demonstrációktól való tartózkodásra. Mégis az esti órák beálltával a város bizonyos pontjain meg-megújultak a csoportosulások, ismétlődtek a legsajnálomalméltóbb jelenetek, fájdalom véres jelenetek is. A Kalvin-ter, továbbá a muzeumtól a nemzeti színházig eső útvonal (e tájon van a múzeummal szemben Janszky tábornok lakása), főképp pedig a kerepesi-út minden estén állandó színhelyül szolgáltak a legzajosabb mozgalmaknak, melyekkel szemközt a rendőrségnek már nem volt ereje és e hó 8-ikán és a következők estén a katonaságot is igénybe kellett venni. A politikai okok, melyek a demonstrációkat előidézték, ez idő alatt legkevésbé sem élesbedtek, jelentőségükben éppen nem növekedtek s a tüntetéseknek sem volt határozott irányja. Tömegek gyűltek össze, az utolsó napok alatt hangzatosított neveket újra felkapták, harsogattak, s a tömeg perceről percre nőtt, farkasszemet nézve a rendőrséggel, a katonasággal, mely a demonstrációk színhelyének útjait elállta ugyan, de a tömeg szaporodását nem tudta megakadályozni. A szétoszlásra történt felszólításokra nem hallgatott senki, megvárták, hogy a lovas rendőrök oda ugrassanak kivont karddal, a katonaság feltízze szuronyát. Akkor aztán roppant zűrvárvan menekült a sokaság, a merre csak tudott. E hó 8-ikán a kerepesi-út sarkánál a rendőrséget kövekkel fogadták, a katonaságra is röptették köveket. Zsamboky János rendőrt késsel vállon szúrták a nemzeti színház előtt, s mely sebbel vitték a kórházba. Még négy rendőr sebesült meg ez estén. A tüntetők közül is bizonyára többen szenvedtek a puskatűstől, kardlapról sérüléseket, zuzóásokat. Befogtak harmincznél többet. A szétrebbent cséselést a kerepesi-uton végig és a mellékutcákban garizdálkodáshoz kezdett. Sorba beverte a gázlámpákat és az ablakokat. Ily sors érte a képviselőház ablakait is. A június 9-ki estén nem gomolygott oly nagy tömeg az utcákon, de véresebb események születtek. A rendőrség elhatározta, hogy nem tűri tovább a kihágásokat, a katonaság segítségével a legnagyobb szigorral lépett föl. A kerepesi-út torkolatánál, továbbá a Rókus-kórháznál és a központi indóházánál rendőrség és katonaság egyesben állt föl. A város egyéb pontjain is rendőrök és katonák foglaltak állást. A tömeget, a kerepesi uton két helyen, a muzeum-köruton két helyen, a Károly-köruton két helyen és a hatvani-utczán kürt rivalgás közben három helyen, három ízben szólította fel Chudy rendőrkapitány a szétoszlásra, de csak gunyolódó kiáltozás lett az eredmény. A kerepesi-út hatvani-utca közti téren a katonaságot vezénylő százados ismételte a felszólítást, s aztán feltízte a szuronyokat és rohamot vezényelt. A nép megfutott, de a mint a katonaság tovább nyomult, ismét visszafogalta előbbi helyét. Legerősebben állt a tömeg a műgyetem előtt. Itt Potoczky Mátyas hivatalnokot, ki Budára akart hazatérni, fején súlyosan megsebesítették; itt sebesült meg Kotssek József szabó is. Két huszár elbukott lovaival, s mindkettlen zuzóásokat szenvedtek. Petrák János nevű nyomdász a Légrady-nyomdából a nemzeti színház előtt leszárták hátulról s a szurony mellén jött ki. Bevitették a Rókusba, hol az orvosok a sebet azonnal halálosnak találták. Ezek a nagyobb sebesülések. A gázyár körül is állt katonaság, mert attól tartottak, hogy a cséselést a gázyárt megrohagna, a gázvilágítást kioltja és a sötétben fog garizdálkodni, de itt semmi sem történt. Még a külső dob-utczában fordultak elő zavargások. A gyerekek alkalmazása, a lovashuszárok vágatása tizenegy órakor szétzórta a tömeget, s azontúl erős őrző-erőket czirkáltak az utcákon.

A szerencsétlen Petrák Károly élet-halál közti van. Huszonegy éves és Trencsében született. Még a kihallgatott bírónak el tudta mondani megsebesülését. A kerepesi út egyik ékezt helyiségéből jött a vacsoráról épen akkor, mikor rohamot intéztek a tömeg ellen. Vissza akart térni a vendéglőbe, s ekkor szúrták le; azt nem tudja, katoná volt-e vagy rendőr. A kerepesi bazártól még el tudott futni a sip-utczára, ott lerogyott és innen vitték a kórházba. Megsebesült akkor este Osztradiczy Gábor szobafestő is.

Június 10-iken este újra voltak zavargások s a katonaság ismét szuronysegezve ütötte szét a tömeget. Kisebb sebesülések ezuttal megint történtek. Berg Jakab cselédszerző intézeti üzletvezetőt czombján érte szurás. Ez este a rendőrség a szó szoros értelmében nagy fogást tett és radikális módon lépett föl a katonaság segélyével. Mondják, B. Splényi Odán rendőrkapitányé az ötlet, melynek alkalmasint hatása is lesz a rend helyreállítására. A kerepesi-út torkolatánál gyűlt össze ekkor szintén a legnagyobb tömeg és nem akart szétoszlani. Kilencz órakor katonaság jött a hatvani-utczából, s megadta a trombitáját a szétoszlásra; de hasztalanul. Ekkor feltízte a szuronyokat. A tömeg futásnak eredt, de a kerepesi-útról, a muzeum-körutól, a Károly-körutól mindenütt szuronyos katonaság jött rá szemközt. Az egész tömeg körül volt fogva. Vissza-

fordult tehát, egymást gázolva és rémülködve. A katonai körton mind szűkebbre húzódtok körülök. A nemzeti színház előtt irtóztatós volt a kavargás. Lehetett legalább 2000 ember így körülfogva. Rohamot azonban nem intéztek ellenük. Splényi báró hirtelen szemlét tart a többi rendőrtisztviselőikkel, a nőket, a tisztességesebbek kislejű embereket kibocsátja a kelezékből. E megröszálás után aztán az egész tömeget a katonaság besorozta a hatvani utczába, onnan pedig be a rendőrségi épületbe, a hol újra megkezdődött a vizitáció. Tizenkét vették elő a nagy csoportot, hirtelen kihallgatták, hogy kicsoda. Elbocsátottak eleget, de körülbelül hatszázott ott tartottak éjjelre, s ezek nagy részét mint a zavargások résztvevőit és rendezőt alkalmasint csak az ünnepek után bocsátják ki. Ez a nagy fogás le is hűtötte mindjárt a zavargások hevét. Az utcák elcsöndesültek. Mindenki óhajja, hogy térjen is vissza má a nyugalom, mert napok óta estenkint lehetetlen az utcákon járni veszély nélkül, s a bolttulajdonosok, kiknek korán be kellett zárni a azokat, sok kárt szenvedtek.

A bajor király. A régóta emlegetett válság e hó 10-ikén bekövetkezett Bajorországban. II. Lajos király már régebben képtelen az uralkodás teendőit vinni, miniszterivel nem is érintkezett, s a legutóbbi napokban az elmehaj a legfeltűnőbb alakban jelentkezett nála. Testvére, Ottó herceg, ugyane bajban szenved már régebben. Így a kormányzás teendői a legközelebbi rokont, Luitpold herceget illetik, a király nagybátyját, ki 1821-ben született. Luitpold herceg e hó 10-ikén vette át a regenséget, s a miniszterek aláírásával proklamációt intézett a bajor néphez, mely tudtul adta a király súlyos betegségét, s hivatkozva Ottó herceg betegségére, valamint arra, hogy a király nem intézkedhetik a regenségről, a legmélyebb fájdalomtól eltelve, közhírre teszi, hogy a szomorú események ráhárítják a kormányzást. Egyszermind június 15-ikére az országgyűlést egybe-hívja.

A küldöttség, mely előtte való nap a királyhoz ment Hohenschwanguba, a kastély megzállva találta. A csendőrök engedelmessétek a király parancsának, hogy senkit se bocsássanak be. A küldöttségben orvosok és betegpolók is voltak. Münchenben mindenféle hírek keringenek a királyról, többi közt az is, hogy Tirolba menekült. II. Lajos király 1845. aug. 25-ikén született, tehát 41 éves. 1864. márcz. 10-ikén lépett a trónra. Egész életében sok különböző kórást tanusított.

Ellinger Ede, az ismert jeles budapesti fényképész, ki egyebek közt a m. tud. akadémia, a képviseelőház és felsőház tagjairól, s a közélet más nevezeteseiről oly sikerült fényképeket és gyűjteményes albumokat készített, legújában a váci utca szomszédságában fekvő régi pósta-utca 7. számú házában díszes műtermet épített és rendezett be, s most itt folytatja működését. Maga a ház berendezése, s a fénykép kirakatai érdemesek a megtekintésre.

A mezőhegyesi mentelepet e hó 8-án nagy vesztély fenyegette. A villám becsapott az épületbe, a mely csakhamar tüzet fogott, s csak Gluzek igazgató intézkedésének köszönhető, hogy a nagyobb veszélyt elhárítani sikerült.

A gyermekjátékok kiállítását tervezti augusztusra a nagy-kanisai kisdnevvelő egylet a hazai ipar előmozdítása szempontjából s ezért csak a házában készült tárgyakat fogad el. Az egylet elnöke Vidor Samuél szül. gelsei Guttmann Hedvig asszony. A bejelentések június végéig küldendők be, a tárgyak pedig július végeig.

Az Aetna kitörése jun. 7-ikén megszűnt. A lávafolyam megállott, még mielőtt Nikolsi közepébe hatolt volna, és a lakosság visszatérhetett Nikolsiba.

Előfizetési fölhívás

a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok július-decemberi folyamára.

Félévre:	4 frt - kr
A Vasárnapi Ujság	5 " "
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	6 " "
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónikával» együtt	7 " "
Negyedévre:	2 frt - kr
A Vasárnapi Ujság	2 " 50 "
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok	3 " "
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a „Világkrónikával» együtt	3 " 50 "

A „Vasárnapi Ujság» a hazai és külföldi nevezetesebb emberek arczképeit közli, élet- s jellemrajzokkal kísérve, s 32 évi folyamában oly gyűjteménye van kivált hazai nevezetes embereink élet-rajzaiból, melyhez fogható a magyar irodalom nem mutathat föl s mely a legmegbízhatóbb kútforrásul szolgál. Keltményeiben és elbeszéléseiben a szép-irodalmi becs mellett az erkölcsi tartalmat és nemzeti irányt keresi. Képeiben, képmagyarázataiban, melyeknek érdekességet vagy művészi becsök vagy az épen napirenden levő események kölesönöznek, történelmi, népmiszei, természetudományi, társadalmi s a tudomány népszerűsítésére, vívmányainak nagy körben elterjesztésére szánt czikkeiben állandóan igyekszik megtartani az egyszerű természetesség és józanság, való hűség és erkölcsi megbízhatóság ama fokát, mely e lapot *caládi lappá, valódi házi barátá* tette oly sok magyar tűzhely körében. A vidám hang, tréfa és elevenség nincs belőle kizárva, de a sikamlós kértelműséggel való kedveskedést másoknak engedli. Tárcazcikkjei és kisebb tárczaszerű közleményei, valamint a *heti események közlésére szánt (irodalmi, köztintzeti, egyházi és iskolai, színházi és művészeti, hir- és vegyes) rovat*ai is ugyanezen szempont szerint vannak összeállítva, s ezekből minden fontosabb mozzanatról biztos és más magyarázatra nem szoruló értesülést vehetnek olvasói.

A „Vasárnapi Ujság» a mellett, hogy a legjelesebb hazai írókat és művészeket számtalan dolgozó-társai közé, a külföldi irodalom feltűnőbb termékeit is be szokta mutatni közönségének. Így most Verne Gyula kitűnő regényírónak, „Sándor Mátyas» című legújabb három kötetes regényét közli művészi illusztrációkkal ellátva, egyidejűleg francia eredeti kiadással. A szép regény érdekességét a magyar közönség szemében még az is növeli, hogy magyar tárgya van.

A „Vasárnapi Ujság» társalapja, a „POLITIKAI UJDONSÁGOK» teljesen független politikai hírlap, melynek irányát nem befolyásolják sem pártok, sem érdekszövetkezetek, sem egyesek személyes érdekei, melyet a pártatlan igazság és meggyőződés kimondásában nem gátolnak semminemű lekötöttségek és magán tekintetek; melyet, mint az események ismeretének hí és részrehajlatlan kutforrást valódi szükségnek ismert el a magyar olvasó közönség. E politikai lap a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, hű összeállításban tárja az olvasó elé, s a közönség egyótt találja benne mind-azt, a mi a napilapokban elszórtan jelen meg, úgy, hogy e lap, kivált vidéken, hol a hiányos postajárás a napi értesülést különben is megnehezíti, a napi lapokat is lehetőleg pótolja.

A „Politikai Ujdonságok» újabbban „Magyar Gazda,» czím alatt két hetenként megjelenő gazdasági lappal van bővítve.

Mind a két lapnak kiegészítőjéül szolgál a „Világkrónika» című képes heti közlöny, mely hetenként egy íven s számos képpel illusztrálva jelen meg.

T. előfizetőknek fölkerjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megújításánál, vagy a „Világkrónika» megrendelésénél czímzsalajukból egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklamáziót és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

A „Jogtudományi Közönyt» június 11-diki száma (24-ik) a következő tartalommal jelent meg.

A német peres eljárás bírálatai. (Báhr válasza a berlini jogászegylet, Henrici és Wach ellen.) *Títh Gáspár* selmezi ügyvédül. — Törvénykezési Szemle: A jelölőtulajdonos védelme a jelölőkereset ellen. Dr. *Hollerung Alfréd* magyar-óvári kir. járásbíró. — A perköltés bírói megállapításához. *Ferenzy Sándor* váai ügyvédül. — Az 52. számú teljes-ülési határozathoz. I. B. L. kolozsvári tészi bírótól. II. *Ferenzy Sándor* váai ügyvédül. — Adalékok a magyar bűnvádi eljárás fejlődéséhez. XXI. A bűnügyi védelem fejlődéséhez. Dr. *Kéri Miklós* budapesti ügyvédül. — Különfélék.

MELLEKLET: Curiai határozatok. — A budapesti kir. tábla elvi jelentéséről határozatai. — A m. kir. pénzügyi közigazgatási bíróság elvi jelentéséről határozatai. — Kivonat a „Budapesti Közönyt»-ből.

HALÁLOZÁSOK.

KALCHRENNER KÁROLY, a tud. akadémia tagja, szépeleszazii ág. hitv. lelkész és a XVI. szepesi város főesperese e hó 5-én, 80 éves korában, Szepes-olasziban elhunyt. 50 évig működött mint lelkész a hitközség szerény anyagi viszonyai közt buzgalom-

mal, odaadással, és osztatlan tisztelet vette körül. A tudományos világ jeles mykológot (gombászt) vesztett benne. A mióta Fries, a nagynevű upsalai tanár és az angol Berkeley gombászok elhunytak, a szak-tudósok majd minden nevezetesebb mykológiai vita alkalmából hozzá fordultak. Számos apróbb, a hazai és a külföldi szaklapokban megjelent értekezésén kívül, a magyar tud. akadémia által kiadott: „Magyarország hártvagombáinak világotörténeti képei és ismertetése» című nagy művével tette emlékeztessé nevét. Erdemi elismerésül az akadémia 1864-ben levelező, 1872-ben rendes taggá választotta. Kalchbrenner fiatal éveiben pesti lelkész is volt, s innen ment 1832-ben Szepes-Olaszba. Szorgalommal tanulmányozta a görög-latin klasszikusokat is és ügyesen festett genre-képeket. A 60-as években a botanikával kezdett foglalkozni. Majd a gombászat terén tett részletesebb kutatásokat, és külföldi folyóiratokba is sokat írt.

Elhunytak még a közelebbi napokban: Kozma Gyula, nyug. m. k. honvédelmi miniszteri osztálytanácsos, sziglaton kívüli honvéd-eresdes és honvéd-főtörvényszéki bíró, 59 éves korában, Budapestben. — ÖFNER ALAJOS, a soproni törvényszék bíráinak egyike, 61 éves. — MOLNÁR ALAJOS, nagy-kanisai törvényszéki bíró, s a társaságok kedvelt tagja, 75 éves. — BACSÁK MELKOS, benefai földbirtokos, Pozsony megye volt főügyező, bizottsági tag, 82 éves, Szászban. — BUTTKAY GYÖRGY, a nagyméltú Madách Imre leányának, Madách Jolánának férje, 44 éves korában Kécsényben. — GARDOS KÁROLY, magánzó és a fővárosi törvényhatósági bizottság tagja, 48 éves, Budapestben; ugyanitt: Gyóray Lajos, a magyar északkeleti vasút főfelügyelője, okleveles gépész-mérnök, 46 éves; Hegedűs Horác, a műcsarnok 70 éves portásza, ki huszonekét évet töltött a képzőművészeti társulatnál, s a társulat költségén temették el; NYITRAY MÁTYÁS államhivatalnok, ki a 48-49-iki szabadságharchoz mint hadnagy küzdötté végig, 59 éves, neje halála után egy hónapra. — BORNE-MISZA PISTA, Bornemisza Boldizsár rendőrségi főparancsnok kis fia. — KOVÁCS AKOS fiatal kereskedő, a fővárosi Brázy-féle nagykereskedő-czég üzletvezetője, Harasztiban. — IXL GÁSPÁR, Miskolcz város főorvosának, dr. Ixel Somának édes atya, 72 éves. — TÖRH LAJOS, a pápa-ugodi s más uradalmak ügyéze, Veszprém megye bizottsági tagja, 81 éves, Ugodon. — PUSKÁS ISTVÁN, topovári r. kath. tanító, a kaposvári tanító-egyesület elnöke, Somogy megye bizottsági tagja. — CSONKA JÓZSEF tanító, 78 éves, Táskában. — SZARKA SZILÁRD pénzügyigazgatósági gyakorlatnok, 52 éves korában, Debreczenben. — MEISSNER JÓZSEF városi erdész, 72 éves, Temesvárt; ugyanott FEKETE ZSIGMOND pénzügyi hivatalnok 39 éves. — SZENTES MÁRTON, Kolozsvár város nyug. pénztárnoka. — Id. MITTICZKY JÁNOS, köz-tisztviselő elgr polgár, 81 éves. — SINCEZY LAJOS állami végrehajtó, 30 éves, Vácodon. — MARGITAY LAJOS földbirtokos, a szabadságharchoz honvéd-főhadnagy, Margitay Tihamér festőművész édes atya, s Margitay Dező író és Margitay Gyula képviselő testvérbátyja, Ujfehértón.

Özv. főszáz ÁNYOS FARKASNÉ szül. Rosos Mária, 79 éves, Veszprémben, s hűlt tetemeit a kardosréti családi sírboltban helyezték el. — NADOSY GYULÁNÉ szül. Fábry Izabella, 30 éves, Losoncon. — GAHL NÁN-DORNÉ szül. Keller Róza, postaigazgatósági titkár, s néhai Keller Ulrik svájci konzul levele, 27 éves, Budapestben. — DOBOSK IRÉNÉ szül. Némethy Ida a váci kir. adópengztárnok neje, 34 éves. — MATEH LAJOSNÉ szül. Serdült Julianna, 40 éves, N.-Váradon. — GLÜCK ADOLFÉ szül. Sütz Julianna, 62-ik évében Butyiban. — KANYONÉ szül. Csordás Mária, 67 éves, Baján. — RAMNICHER EMILIA, 18 éves, Nagyszébenben. — BIKFALYI FERENCZNÉ szül. Sebes Hermin, 34 éves, Zilahon. — ILLESY ANTONIA urhölgy, b. Podmaniczky László nagynénje, 90 éves, Veszprémben.

SZERKESZTŐI MODANIVALÓ.

B. Gyarmat. F. P. „Sándor Mátyas» külön kötetben is meg fog jelenni. — Sz. I. Megkaptnak, s magán-levélben tudatni fogjuk sorsáról. Attól tartunk, hogy terjedelme, melyet még nem számíthatunk ki elég pontosan, fog akadályul szolgálni a közlésben.

H. J. A vallomás elég csinos, bár különösebb értéke nincs. A másik — soká függőben tart a miért-let, de a megoldás oly könnyű, hogy teljességgel nem elégt ki.

Nem közhíthatók. A hűség áldozata. — Vigasz. Láttam hullani. — Veszedelmes tréfa. — Barátság és szerelem. — Az építelőt legény.

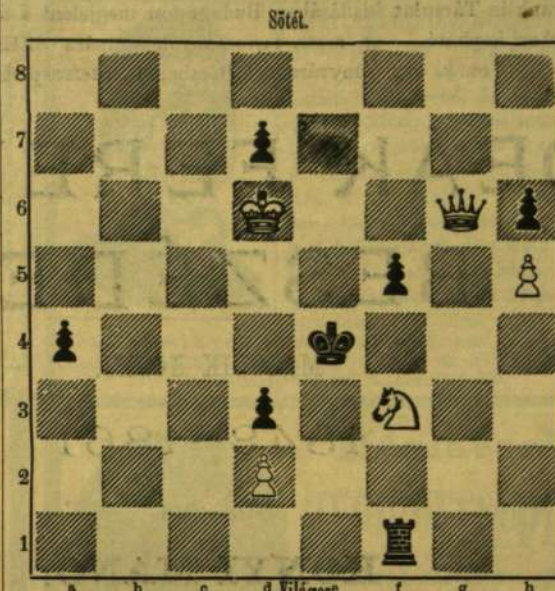
HETI NAPTÁR. Junius hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israélita
13 V. Pünkösöd vas.	6 Pünkösöd vas.	1 E. J. P. v.	10
14 H. Pünkösöd hétfő	7 Pünkösöd hétfő	2 Pünkösöd hét	11
15 K. Pünkösöd kedd	8 Pünkösöd kedd	3 Pünkösöd kedd	12 Nathan
16 S. B. F. h. v. kánt.	9 Janszina	4 Mátrofin	13
17 C. Peregrin vt.	10 Fokmár	5 Mározán	14
18 P. Mark. M. v. k.	11 Gyárás	6 Thekla	15 M. gy.
19 S. Gy. Prót. vt.	12 Szilvér	7 Theo. pk. vt.	16 S. Sch.

Holdvilágosítás: ☾ Holdtölte 16-án, 2 óra 55 ph. u.

SAKKJATEK.

1387. számú feladvány. Klett Fülöptől.

Világos indul s az ötödik lépésre mattot mond.

Az 1381. sz. feladvány megfejtése.

Pradignat E-től.

Világos.	Megfejtés.	Sötét.
1. Hd4-c2	...	Fd3-c1: (a)
2. Vg7-a1	...	t. sz.
3. Va1-a8 v. F. v. H	...	...
Matt ad.	...	...
a.		
1. ...	...	Kd5-e4 (b)
2. Vg7-e5	...	K - út.
3. Hd7-f6 matt.	...	...
b.		
1. ...	...	F7-f5
2. Hd7-b6	...	t. sz.
3. Vg7-e7-d7 matt.	...	...

Helyesen fejtették meg: Budapestben: K. J. és F. H. Andorfi Sándor. — Kovács J. — Az Erkel-sakk-társaság nevében: Exner Kornél. — Tarnócon: Németh Péter. — A pesti sakk-kör.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós.
(L. Egyetem-ter 6. szám.)

TARTALOM.

Szöveg: Krisztus Pilátus előtt. — Áldások. (Költmény.) György Vilmostól. — Az erdélyi sátoros cigányok keresztelési és temetkezési szokásai. Dr. Wilsocki Henrikől. — A székelyországi statisztika. V. S. — Sándor Mátyas. Verne Gyula regénye. — Egy-veleg. — Lángnyelvek. — Pünkösd hava. — Sioux indiánok. — A „Magyar művészek» albumából. — Delianisz onthon. — Az Állatok hangja. — Az idei párisi Salonból. — Fáy András néhány levele. Bartha Sándortól. — Irodalom és művészet. — Köztintzések és egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Halálh

Gőzmalom

Jó termelő és nagy területű földet, paraszt és finom ére, fekvő gépre alkalmazott néhány percnyi távolságra a szénbányához, jelenleg is izemben, családi viszonyok végett, fele értékén és jó feltételek mellett eladó. Tudakosodás és lap kiadovitalánál.

Budapest,

KOTZÓ PÁL

üllői ut 18.

GARRETT R. és FIAI

Compound gőzmozgonyait, kitérő gőzmozgonyait, 40% tüzelőanyag-takarítással. Könnyen hozzáférhető, kiváló szilárd, tartányok nélküli hajlított fedél tüzszekrényvel. Fa- és szén-, valamint szalma-tüzelésre.

Legújabb kitérő angol gőzcséplőit, járgánycséplőit, Széges rendszerű kettős tisztítóval, választó hengerrel, kemény öntvényű árpahéjazóval és 4-szer fordítható acél dobsínekkel, valamint széges gőzcséplőit, tisztító szerkezettel és anélkül kapcsolatban Kotzó-féle szaharag-járgányokkal, melyeknél az összes csapágatok egy alapon elhelyezkednek.

„LYON VÁROSÁHOZ”

(Magasin a la ville de Lyon.)

BAUMWALD TESTVÉREK

SELVEM ÉS DIVAT-ÁRUHÁZA BUDAPESTEN.

Előre haladt idény következtében a legújabb tavaszi kelméket leszállított áron adjuk el, a. m. Dupla széles Congo-Foule selyem bordúrral 65 kr. Crépe Mignon, Esmeralda á bordure Pique Loden, Etamine á Jour, Bouclé rayé, Drap de Bagdad, Canovas, Mandalay; továbbá fekete kelmékben roppant nagy raktár vége. Jacquard faconé, crépe Virginie, Diagonal anglais, Mazambo, Estremadura, Dilo broche, Tusnelda Armure és Terno 100 cm. széles 65 krtól fölfelé 1, 2, 3, 50. 4, 5, 50, 6 frtg, azonkívül

55 centiméter satin Merveilleux tiszta selyem	1 forint	65 krajczár.
55 de Lyon	2	50
55 Duchesse	3	80

Kívánatra mintákat bérmentve küldetnek.

Gyomor-gyengeség, dispepsia, gyomor-pangás, gyomorfájás, rossz emésztés és minden gyomor-bántalom ellen!

PEPSIN-BOR

Boudault-féle (6-spanyol borban oldott tiszta pepsin).

A pepsin az emberi és állati gyomor egy sajátosos váladéka, mely arra van hivatva, hogy a gyomorba jutott zsir és fehérnye tartalmu anyagokat feloldja és felszívódást lehetővé tegye. Pepsin nélkül emésztés nem képzelhető. Ha gyomrunk nem választ ki kellő mennyiségű pepsint, úgy az emésztés rögtön megakad, s a legkülönbözőbb gyomorbajok állanak elő. Ily esetben igen hasznos oldott pepsint vinni a gyomrunkba, mely a pepsin-bor által érhető el. Dr. Corvisart, III. Napoleon házi orvosa, fényes eredménnyel használta e szert fejedelmi betegén, s utána a legjelebb orvosok számos szenvedő emberen. — Egy üveg ára 2 frt 50 kr.

Magyarországi forráktár: Török József gyógyszerháza, Budapest, király-utca 12. szám.

Dr. Lengiel F. nyír-balzsama.

Már a növényi nedv, mely a nyírból ha annak törzsét megfúrták, kifolyik, ember emlékezet óta a legkínzóbb szépítőszereknek van ismervé; ha pedig e nedv a föltaláló utasítása szerint vegyi uton balzsammá dolgoztatik, majdnem csodálatos hatással bír. Ha azzal arczot vagy egyéb bőrrészeket este bekenjük, már a következő reggelen majdnem észrevehetően pikkelyek válnak le a bőrről, minek folytán ez gyöngéddé és fehérré válik. E balzsam kisimítja a bőrt, a bőrteljesítést, gyöngédség és frisseséget kölcsönöz; a legrovidebb idő alatt a szeplőt, májoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtörést és minden egyéb bőrszennymet eltávolít. Egy korsóval használati utasítással együtt 1 frt 50 kr.; postán küldve 10 krral több.

Fő letét Magyarországra számára Török József, gyógyszerésznél, Budapest király-utca 12. szám; Pósonyban Pisztorj Bédog, gyógyszer. Tomesváron Tarcsay József gyógyszer. Zágrábban Mittelbach Zeigmond gyógyszerésznél.

Egy beteg- és gyermek-szobából

hiányzó a

BITTNER-féle Conifera-Sprit,

a valódi fertőtlenítő és balzsamos gyantás, belégzési szer a légző szervek bájainál.

Kapható a gyógyszerárakban, azonban világosan Bittner-féle Conifera-Sprit és Bittner-féle szabadék. perlasszó kéréndő.

2015 Fő letét BUDAPESTEN: Török József gyógyszer., király-utca 12.

A legjobb és legolcsóbb dr. Jaeger-féle normal-öltözetek

a Hampf János és fiai jóhírű schönlinderei gyarából valók; különlegességeket nyári ingekben, ujjasok-, nadrágok-, harisnyák- és kapczákban, szállít

UNGER F. W. FIA

Budapest, bécsi utca 7. szám alatt, Haris-palota.

Ujabban leszállított árak:

Könnyű nyári ingek	kosztny	köcsy	nagy
Közönséges nyári ingek	3.75	3.90	4.35
Könnyű nyári ujjasok	1.80	2.—	2.10
Közönséges nyári ujjasok	2.30	2.50	2.90
Közönséges nyári nadrágok	2.90	3.20	3.45

I-ső cs. kir. kizár. szabad. újonnan javított Ruganyos sérvkötők

Pontos szorvedőknek

sérvvédővel.

Legújabb találmány az amerikai, újonnan javított ruganyos sérvkötő Politzertől; ez rugók nélkül van, tisztán ruganytárból művészesen szerkesztve s az a czélja, hogy még a legnagyobb sérvet is lehető legrovidebb idő alatt egyenletes fekvésbe hozza, s úgy nappal a legerőseztübb munkánál, vagy a sokat járkálásnál, mint szintén éjjel alvásában is használható, a nélkül, hogy a sérvbajban szenvedő hivatásában legkevesebb is volna akadályoztatva. Felette nagy haszon, hogy az még éjjel is a testen maradhat, mivel hogy a szenvedő testrésze kiváltepen jétkony kellemetes nyomást gyakorol s a legtöbb esetben még a sérv biztos gyógyulását is eszközli. A legtöbb orvosi tekintélyek által elismervé, megvizsgálva s a legjobbnak találva professor Kovács a sebészeti körökben, dr. Gross Lajos m. kir. egészségügyi tanácsos, dr. Glöck Ignác kir. törvényes orvosi által.

Alólított egyszemind nagy rak árt is tart angol és francia acél sérvkötők, függesztő készülékeket (suspensorium) gumimburó szövetekkel, mint szintén szarvasbőrből. A szarvasbőr és gummi suspensoriumok czélja, hogy a táglulást megakadályozzák. Melfecskendők, légpárnák, ágybeték ek, periódásak, préservatívumok, gumiharisnyák s mindenemü gummi arucikkék. Sérvkötőnk kérem megjelölés: jobb, bal v. kettős, mint szintén a test bőségét is. Megrendeléseket utánvetel mellett elfogad

POLITZER MÓR cs. kir. szab. sérvkötő-készítő, Budapestben Deák Ferencz-utca.

Árak: urak, hölgyek és gyermekek számára, egyoldalnak darabja 6-10 frt, a kettősnek darabja 10-16 frt, gyermekeknek félszaléval. Ugyanitt kapható legjobb amerikai sérvkötők. Egy téglai ára 3 frt 50 kr. Az 1885. évi áll. kiállításán XXVIII. csoportban kiállítva

PURETÉ DU TEINP

LE LAIT ANTÉPHELIQUE

par ou coupe d'eau, dissipe ROUSSEURS, MALE, ROUGEURS, TEINT COUPEROSE, RIDES, MASQUE DE GROSSESSE, RUGOSITÉS, BOUPONS

Et chez les Parfumeurs et Coiffeurs.

Schlick-féle vasöntőde és gépgyár-részv.-társaság

BUDAPESTEN.

Központi iroda: VI. váci körút 57. — Gazdasági géposztály: VI. külső váci ut 1696/1699.

Ajánlja kitérő szerkezettü gőzcséplő-készületeit szén-, fa- és szalma-tüzelésre, széges rendszerű járgánycséplőt tisztító készüléket, szakolával vagy anélkül, gabonarostait (Baker-rendszer) továbbá legjobbnak bizonyult Schlick-féle kettős és hármass ekéit. Árak 58 frt-tól kezdve szabadalmas. Mélyítő ekéit övezetekkel (Sack után), Schlick- és eredeti Vidat-féle egyvasu ekéit. Ezenkívül készletben vannak: Egyes és kettős örmalmok, „LITTLE GIANT” csöves-tengeri-darálók, tengeri morzsolók, takarmány-készítő-gépek és olaj-sajtók stb. — Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve.

VASÁRNAPI UJSÁG

25-İK SZÁM. 1886. BUDAPEST, JUNIUS 20. XXXIII. ÉVFOLYAM

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félévre 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt félévre 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt félévre 3 * Külföldi előfizetőknek a postai feladásokkal megváltozott vitelűj is eszokolndó.

AZ ÖNGYILKOS BAJOR KIRÁLY.

AZ A HULLÁM, mely a bajorok szerencsétlen királyának feje fölött összecsapott, oly rejtély titkát vitte magával mély örvényébe, melynek megoldása az embert, a lélekbuvárt, a moralista bölcsészt és a politikust egyként érdekli. Megdöböntő befejezése egy rendkívüli életpályának. Alig ért tragikusabb sors historiai szerepü férfit; csak a görög végzet-tragédiák rettentő sorsfordulatairól, az Oedipusok, az Atridák véres gyászáról tudnak ilyesmit szavalni az antik karok. Mintha a halálban is volna különbség, s a kit rendkívüli sors emelt a közönséges halandók fölé életében, annak számára rendkívüli véget is készítettek volna elő a földöntuli hatalmak. És hiába akarja e végnek megdöböntő nagyságát köznapivá törpíteni a kicsinyes mende-monda; a halál ünnepélyes alkonya mintegy megnyújtja, nagyobbra rajzolja ki az élők árnyait, s lett legyen valaki még oly megközelíthetetlen is a trónnak szertelen csillogásában, egy összetört korona halványuló fénye mélyebb kegyeletra inti sziveinket. Ha II. Lajosban az örült és a király vívtak szörnyű csatát egymással a míg élt, bizonyos, hogy halálával a király legyőzte az örültet.

uralkodni is tudott és birt, s a mit a király életére vonatkozó izgalmas közlemények figyelmen kívül szoktak hagyni, talán helyénvaló és méltó lesz emlékéhez, a politikai és párharcok küzdelmei közt tüntetni fel őt, a kormányzás nehéz feladatában.

Három nap tündököl világító csillagként az elhunyt király életében: 1870. július 15-dike, ugyanazon év december 4-dike és 1875. október 19-dike.

Nehéz lidércnyomás sulyosodott Bajorországra. A vámszövetség tényleg létrejött, vámszövetségi tanács és vámparlament állított be, s ezzel meg lett téve az elhatározás lépés a német egységre. De a külön érdekek mindkét kamarában erélyes ellenzékét alakítottak a dolgok új fejlődésével szemben s ez még tápot merített az új iskolatörvény feletti aggodalomból, melynek ellenzói tartottak attól, hogy keresztény jellegétől fogja megfosztani az új törvény az iskolákat — és a

II. LAJOS BAJOR KIRÁLY.